

Sukkos II

Shiur# 338 | Sep 11th 2021

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

אמרו עליו על ר"א בן דורדיא, שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה, נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות. בשעת הרגל דבר הפיחה, אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה. הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה. אמר: שמים וארץ בקשו עלי רחמים, אמרו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. אמר: חמה ולבנה בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: וחפרה הלבנה ובושה החמה. אמר: כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: ונמקו כל צבא השמים. אמר: אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. [והא הכא בעבירה הוה ומית!] התם נמי, כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי.

יערות דבש חלק ב דרוש י

ואמרו [ע"ז יא א] על ר' אלעזר בן דורדיא כאשר בא אל זונה והפיחה, ואמרה כשם שהפיחה אינו חוזרת כך אלעזר אין לו תקנה, הרצון, בקשה ללגלג על תשובה, כדי שיהיה יצרו תוקפו עליו ביותר, כי בלאו הכי אבד תקוה מעולם הבא ואין לו אלא להתעדן בעולם הזה כי זהו חלקו, ואמרה מה תועיל תשובה, אני עשיתי דבר מגונה, ולא נאות לעשות כן בפני הבעל החומד אותה פן תתגנה בעיניו וכדומה מדבר המאוס הזה, ואמת אני מתחרטת על זה, וכי יועיל זה לסלק המגונה והכיעור שנעשה על ידי סרחון זה במה שלבי תוהא, וכמו כן הדבר אל עבירה, מה תועיל חרטתו, כיון שכבר נעשה המגונה והתועבה וסרחון כלפי מעלה, אמנם ר"א אמר הרים וגבעות בקשו רחמים שמים וארץ בקשו רחמים, חמה ולבנה כוכבים ומזלות בקשו רחמים, וכולם במענה אחד השיבו שגם הם בתוהו יאבדו, ויש להם לבקש על עצמם, ואז אמר אין הדבר תלוי אלא בי וכו', מיד שב בתשובה שלימה למאוד, עד שמת מתוך בכי ותשובה, אשרי לו ולנשמתו:

אבל יש להבין מה זאת שלקח אלו למליצים, וגם מהי התשובה שצריכים לבקש על עצמם, מה בכך, כל המתפלל על חבירו הוא נענה תחילה [ב"ק צב א], ומהו שאמר אין הדבר תלוי אלא בי, וכי בלא זה לא היה יודע שתלוי בו, וכי ס"ד שהם יתפללו בעדו והוא ישתוק ולא יצעק לה' במר נפשו כי חטא, אבל הענין כך, כי רבים חשבו כי החטא גורם בסיבת מקום, כי אמרו מקום זה גורם לזנות, מקום זה לגזל וכדומה, והוא בשנוי אוירים, ועל ידי כך נשתנה המזג והלחות באדם, וזהו פועל בטבע בגוף עד שנשתנה הגוף לחמוד וכדומה, ושינוי אוירים שאינו בשוה בכל השטחים הוא הרים וגבעות כנודע, כי שינוי אויר יש בין הרים לבקעה כנודע, וזהו שחשב מתחילה כי שינוי מזגו בגוף בא על ידי שינוי אוירים בין הרים וגבעות, ולכך אמר הרים וגבעות בקשו רחמים:

וכמו כן בא לאיש שינוי מכח הפכי הטבע, כי שמים פועלים בארץ פעולות הפכיות, כי שמים מושפעים רוחני וארץ גשמי, עד שאמרו שלכך עמידת ארץ במרכז בנקודה לא תפול לשום צד אף כי הוא כבדה, כי השמים דוחים אותה מכל צד, כי לא נאות להתחבר יחד, וא"כ הדחיה היא הטובה שעל ידי כך יש לה עמידה, וכן הדבר ביסורין שקב"ה מייסר הוא לטובה, וזה [סוטה מז א] שמאל דוחה ביסורים ועל ידי כך ימין מקרבו שזוכה להתקרב לה':

וזהו מאמר הפסוק [תהלים ק"ג י"א] כגבוה שמים על הארץ כן גבר חסדו על יראיו, כמו שגבה שמים על ארץ, הוא שדוחים מבלי להתקרב אליהם ארץ, ועל ידי כך שומרים מצב ארץ ובאה טובה וקיום לעמידת ארץ, כן גבר חסדו על יראיו, שעל ידי כך בגבורת חסדיו ביסורים הוא על ידי כך חסד גדול, ולכך ע"י הפיכת הטבעים שמים מארץ, נולד שינוי המזג כפי סדר תנועתן כי גלגל חוזר סובבים שינוי תנועות, ובזה הגרם לאדם לבלתי היות גופו שלם בעבודת השם וכולו לשמים, ולכך אמר שמים וארץ בקשו רחמים כי יחס ענינו להם, גם יחס שינוי כפי מצב שמש וירח חום וקור לח ויבש, שהם פעולות מסתעפות מהם, ושפעת שמש גורם חימוד וחום, ושפעת לבנה עצלנות בעבודת ה', ושכחה לזכור אחריתו כטבע בעלי מרה לבנה:

ולכך חשב ר' אלעזר בן דורדייא לייחס עליהם עניינו, ומכל שכן דחשב ליחס עניינו לכוכבים ומזלות, כדעת הרבה מחכמי תולדות שמיחסים כל פועל אדם להם, וכאשר אמרו [שבת קנו א] מאן דבמאדים הוא רצחן, ובחמה זנאי וכדומה, ומכל שכן י"ב מזלות, כפי שינוי מעמדם ומשטרם ומבטם, ישתנה טבע אדם, כאשר האריכו בזה הכלדים וחכמי תולדות, וחיברו בזה ספרים רבים, והוברי שמים בזה שמו מבטחם, ולכך חשב ר"א לתלות בהם ענינו, והם היו בעוכריו שבא לכלל המרי הזה, אבל כולם הוכיחו שאין הדבר תלוי בהם, כי ידוע כי אמרו חז"ל [יומא פו ב] היכי דמי בעל תשובה, באותו מקום ובאותה אשה, והיינו כי אולי לאשה זו יצרו תוקפו ביותר, או המקום גורם, ולכך צריכה להיות תשובתו באותו מקום ואשה, ומכל מקום לא יחטא, זהו לאות שכבש יצרו בשלימות ונרצה עונו:

ראב"ן ברכות סימן רד

משנה הכל נתון בערבון [אבות פ"ג] הכי פירושה כל אדם נתן בערבות והיינו דאמרי אינשי [סוכה נ"ג א] ריגלוה דאינש אינון ערבין ביה ומובילין (והוה לאהדרי תיבעי) [יתיה לאתר דמיתבעי] ומצודה של מלאך המות פרוסה על כל החיים להמיתם שם, החנות פתוחה והחנוני מקיף מדמה העולם לחנות שהיא פתוחה ויש בה מיני סחורה וכל נכנסין בה וכל א' לוקח מה שחפץ והחנוני מקיפו מאמינו ונותן לו בהקפה באמונה עד זמן, כן לבני אדם פתוח זה העולם וכל אחד וא' עושה מה שלבו חפץ טוב ורע והקב"ה מניחן לעשות עד זמן, והפנקס פתוחה הוא לוחות הרבה ביחד כעין שיש לגלחים ויש כמו כן לחנווני שכותב אקיפתו עליהן, כמו כן ביד כל אדם יחתום [לדעת] כל אנשי מעשהו [איוב ל"ז] וזהו והיד כותבת שכל אדם כותב מעשיו טוב ורע, והגבאין מחזירין תמיד בכל יום הוא הקדוש ברוך הוא שגובה חובתו של אדם בטובתו בעוה"ז כדי לזכותו לעוה"ב, כדאמרינן [פסחים ק"ח]. הודו לי"י כי טוב למי שגובה חובתו של אדם בטובתו לעשיר בעושרו ולעני בעוניו

צל"ח מסכת סוכה דף כט עמוד א

בשביל ד' דברים [פרש"י ירח וכוכבים] על כותבי פלסתר ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל ועל קוצצי אילנות טובות. הנה ביום הגדול שהוא ראש השנה חיל ורעדה יאחזון, ובפרט הירא מעבירות שבידו, ובודאי כל אחד חוזר בתשובה, אבל איך אפשר לשוב בזמן קצר על גודל הפשעים שלא יספיקו כל ימות עולם לתשובה שמגיע לפי תשובת המשקל, ורחמנא לבא בעי לקיים מיום אשר נתתך אל לבך, והנה אם אחר יוה"כ זה חוזר וניער למעשים הראשונים, והרי עיקר התשובה עזיבת החטא, נמצא למפרע לא עשה תשובה כלל, שתשובה בפועל לא עשה ולא סיגף במשקל, והיה רק מקצת תשובה יעזוב רשע דרכו, אבל כשמתגלה בהתשובה שגם זה לא עזב, אין כאן תשובה כלל, אך אם אולי יוסיף עצמו על הראשונות במשקל, אבל בסוף השנה יבואו חשבון הימים, ונמצא בלי תשובה מעשית ולא תשובה רצינית דהיינו לעזוב דרכו, ואז למפרע בריש שנה העבר לא שב בתשובה כלל ונתוספו עונות הראשונים, וזה אפשר הפך רשעים שהקב"ה מהפך במעשיהם שאחר ששב לקיאו מעורר גם הראשונות, ונמצא אחרונים עולים בכף מאזנים קודם לראשונים. וזה כוונת הפסוק [ישעיה כ"ט, א'] הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד ספו שנה על שנה חגים ינקפו, פרש"י ספו שנה על שנה תמיד עונותיכם. ולדידי ניחא, שבסוף השנה בלי תשובה נתוספו גם של שנה שעברה שכבר ניתנו למחול על התשובה.

והנה כל מעשיך בספר נכתבים [אבות פ"ב מ"א], ובראש השנה כל עיקר שזה שב בתשובה הקדוש ברוך הוא כותבו בספר בעלי תשובה, ואולי הוא עצמו כותב כי ביד כל אדם יחתום, וכאשר זה חוזר לראשונות וגם תשובת המשקל לא עשה, נמצא זייף ספרו שנכתב בזיוף שנתגלה שלא עשה תשובה, ואין לך כותב פלסתר יותר מזה, והנביא כארי שאג הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד, שכלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, והלואי שהיה תוחלתנו אפילו לתשובה מיראה בראש השנה מאימת יום הדין אשר ספרי מתים פתוחים, אבל אם ספו

שנה על שנה וגם תשובה זו פלסטר היתה, א"כ אין תוחלת, ומה יהיה בסופך אריאל חגים ינקפו, רש"י פירש החגים יכרתו ויכלה, שראש השנה נקרא חג תקעו וכו' ליום חגנו, אבל יום הכיפורים נקרא שבת ולא חג, והנה הקדוש ברוך הוא מחכה לו לתשובה פן יהרהר בתשובה, אבל כיון שספו שנה וניכר שתשובתו לאו כלום, שוב אין ממתין לו עד יום הכיפורים כי אם חגים, בחגים עצמם בכל ראש השנה ינקפו, לשון כריתה שיכרתו ימיו ח"ו.

רבינו בחיי פרשת כי תצא פרק כב פסוק ח

וע"ד המדרש: (שבת לב א) ועשית מעקה לגגך, כי יפול הנופל ממנו, ראוי היה ליפול מששת ימי בראשית, אבל אתה לא תגרום שתהא מיתתו על ירך. וענין המדרש הזה כי כל הנבראים כלן נבראו בחפצם ורצונם, והקב"ה הודיעם בראשית הבריאה כל עניניהם כלם וכל המקרים העתידיים לבא עליהם, וכן הודיעם ימי חייהם ומיתתם היאך תהיה, וכן ענין מזונותם אם בריוח אם בצער אם ע"י עצמן אם משל אחרים, וכן דרשו רז"ל: (חולין ס א) כל מעשה בראשית לדעתם נבראו לצביונם נבראו, שנאמר: (בראשית ב, א) "וכל צבאם", והכל רצו וקבלו, ועל זה אמרו: ראוי היה ליפול מששת ימי בראשית, ואף על פי כן יש עונש גדול למי שמסבב, ולכך: ועשית מעקה לגגך.

טור אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפב

ובכן תן פחדך יש בו מ"ד תיבות וכן יש במלוך עד בכל משלה כנגד מ"ד תיבות שיש מן (זכריה ח) כה אמר ה' צבאות עד אשר יבא עמי לחלות פני ותקנו לומר ובכן לשון המקרא ובכן אבא אל המלך וגו' לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני ממ"ה הקדוש ברוך הוא.

Riddles of the Week

#1

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תריח סעיף ג

ואם החולה ורופא אחד עמו אומרים שאינו צריך, ורופא (אחר) אומר: צריך או שהחולה אינו אומר כלום ורופא אחד אומר: צריך, ושנים אומרים: אינו צריך, אין מאכילין אותו.

שולחן ערוך או"ח סימן שכ סעיף ב-ה

אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב. אפילו היו ט' עכו"ם וישראל א' בחצר, ופירש א' מהם לחצר אחרת ונפלה עליו שם מפולת, מפקחין, כיון שנשאר קביעות הראשון במקומו חשבינן ליה כמחצה על מחצה. אבל אם נעקרו כלם ובשעת עקירתן פירש אחד מהם לחצר אחרת ונפל עליו, אין מפקחין עליו; שכיון שנעקר קביעות הראשון ממקומו, אמרינן: כל דפריש מרובא פריש: (ג) מי שנפלה עליו מפולת, ספק חי ספק מת, ספק הוא שם ספק אינו שם, מפקחין עליו אע"פ שיש בו כמה ספיקות: (ד) אפי' מצאוהו מרוצץ, שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה, מפקחין ובודקים עד חוטמו; אם לא הרגישו בחוטמו חיות, אז ודאי מת לא שנא פגעו בראשו תחלה לא שנא פגעו ברגליו תחלה: (ה) מצא עליונים מתים, לא יאמר: כבר מתו תחתונים, אלא מפקח עליהם שמא עדיין הם חיים:

#2

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכיפורים סימן תריח סעיף א

חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שמא ימות.

באור הלכה סימן תריח סעיף א

חולה שצריך לאכול וכו' אפשר שיכבד עליו החולי וכו' - עיין בפמ"ג וח"א דהיינו אפילו הוא לע"ע חולה שאין בו סכנה אכן שמשערים שאם לא יאכל אפשר שיתגבר עליו המחלה ויוכל להיות שיבוא לידי סכנה. ובענין מה שכתב השו"ע אפילו הוא עכו"ם כתב בספר תפארת ישראל דהאידינא יש להתיישב בדבר דבעיני ראיתי דשבקי להמנותייהו דלכל חולי קל אומרים תמיד שכשיתענה יסתכן. וכיוצא בדבריו כתב בשו"ת רמ"ץ ח"א סימן ט"ל אות יו"ד וכן בשו"ת רוח חיים סימן תקנ"א אות ד' גם לענין רופאי ישראל שהרבה מהם חשודים לעבור על ד"ת

ולחלל שבת וגם הם אינם מתענים מצד אפקירותא צ"ע רב אם יש לסמוך עליהם עי"ש ובאמת הדבר תלוי לפי ראות עיני המורה את הענין וכמו שכתב בספר מטה אפרים סימן תרי"ח אות ב' וז"ל והדבר תלוי בראות עיני המורה ובבקיאותם בעיונם בענין הזה עי"ש. ולענין אם ח"ו יש מגפה (היינו מה שקורין חאלעריע) ר"ל בעיר עיין מה שכתבנו בסימן תקע"ו בבה"ל בשם פתחי עולם לענין הד' צומות. ולענין יוה"כ עיין בח"ס ח"ו סי' ט"ו ונדפס כעת בשו"ע לעמבערג בהגהותיו אמנם בספר ראשית בכורים בדף ל"ג חולק עליו ע"ש ועיין בספר שדי חמד במערכת יו"כ סימן ג' מש"כ בזה:

בית יוסף אורח חיים סימן שכח

ה (ב) כתב רבינו ירוחם בחלק ט' (ני"ב ע"ב) וזה לשונו יש מי שכתב שכל דבר שאין בו סכנה עתה אף על פי שיוכל לבוא לידי סכנה אין מחללין אלא שבות דרבנן אבל לא איסור דאורייתא:

#3

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו יחיה.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

אמרו עליו על ר"א בן דורדיא, שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה, נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות. בשעת הרגל דבר הפיחה, אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה. הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה. אמר: שמים וארץ בקשו עלי רחמים, אמרו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. אמר: חמה ולבנה בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: וחפרה הלבנה ובושה החמה. אמר: כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים, אמרו לו: עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו, שנאמר: ונמקו כל צבא השמים. אמר: אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה: ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא. [והא הכא בעבירה הוה ומית!] התם נמי, כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא. בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת. ואמר רבי: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן, אלא שקורין אותן רבי.

#4

רמ"א אורח חיים הלכות סוכה סימן תרלט סעיף ג

הגה: ולא יאכל בלילה הראשונה עד שיהא ודאי לילה (ב"י בשם א"ח).

#5

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מז עמוד א

אמר רב יוסף: נקוט דרבי יוחנן בידך, דרב הונא בר ביזנא וכל גדולי הדור איקלעו בסוכה בשמיני ספק שביעי, מיתב הוו יתבי ברוכי לא בריכי. - ודלמא סבירא להו כמאן דאמר כיון שבירך יום טוב ראשון שוב אינו מברך? - גמירי דמאפר אתו.

#6

טור אורח חיים הלכות פסח סימן תלב

וכתב עוד א"א הרא"ש ז"ל יש אומרים שאין לבדוק לדבר עד שיגמור כל הבדיקה ויש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך וכל זה איננו שוה לי אלא שיש ליזהר שלא לדבר בין הברכה לתחלת הבדיקה אבל משהתחיל לבדוק לא הוי שיחה הפסק מידי דהוה אישיבת סוכה והאדם המדבר בתוך סעודתו דלא הוי שיחה הפסק להצריך לחזור ולברך על ישיבת סוכה וברכת המוציא.

משנה ברורה סימן תרלט ס"ק מח

אכילה - והמתענה בסוכות או שאין דעתו לאכול פת באותו יום אז לכו"ע כל אימת שיצא יציאה גמורה חייב לברך דדוקא כשאוכל פת ס"ל להנהו פוסקים שמברך על עיקר חיוב הסוכה ופותר כל הדברים הטפלים אבל כשאינו אוכל לא שייך זה [ט"ז וש"א] וכתב הח"א דה"ה כשיצא יציאה גמורה לאחר אכילה וחוזר ונכנס ולא יאכל עד הערב וקודם האכילה [צב] יצטרך עוד הפעם לצאת לביהכ"נ דבזה ג"כ לכו"ע צריך לברך.

#7

משנה ברורה סימן כה ס"ק מז

וכן אם חלצן לכנוס לבהכ"ס אפילו היה דעתו ללבשן תיכף צריך לברך לכו"ע דהא אין רשאי לילך בהם לבית הכסא ואדחי ליה וכמ"ש בסימן ס"ה.

משנה ברורה סימן תרלט ס"ק מו

נהגו וכו' - ר"ל אף דמדינא דגמרא לדעת פוסקים ראשונים כשברך בסוכה ויצא לעשות ענינו ולא לחזור תיכף בענין שהיה יציאה גמורה וא"כ הרי הסיח דעתו מן המצוה וכשיחזור אח"כ צריך לברך שנית ואפילו מאה פעמים ביום ואימת שנכנס אף על פי שאינו אוכל שם מברך שהרי גם הישיבה והעמידה שם היא מצוה דהוי כעין תדורו [ודוקא שיצא יציאה גמורה וכמו שכתבנו אבל אם יצא לעשות צרכיו או להביא דבר לסוכה א"צ לברך שהרי לא הסיח דעתו].

משנה ברורה סימן תרלט ס"ק ט

ואסור להשתין בסוכה אפילו בכלי אף על פי שעושה כן בביתו [ח"א]:

#8

משנה ברורה סימן תרלט ס"ק כד

נסתפקתי לפי מה שידוע דעת הגר"א דמצוה לאכול מצה כל שבעת ימי פסח כפשטיה דקרא שבעת ימים תאכלו מצות אלא דמ"ע הוא רק בערב משא"כ אח"כ הוא רק מצוה בעלמא אפשר דה"ה הכא מצוה לכתחלה לאכול פת כל ז' ימים ולברך לישב בסוכה:

Selected audio from our listeners

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Answers to the Question 7 *click here*

Answers to the Question 8 *click here*

Answers to the Question 9 *click here*

Answers to the Question 10 *click here*

Answers to the Question 11 *click here*

Comments on the Shiur

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the Shiur

Suggestion 1 *click here*

Suggestion 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

חידה #1

יש כמה מהלכים יפים ליישב קושיא זו, ואציגה נא בזה דרך נעלה מאת הגאון בעל דברי ירמיהו שכתב בזה דבכל רוב ומיעוט בפקו"נ אין הרוב מכחיש את המועט, אלא שזה הרוב וזה המועט, רוב העכו"ם אינו אומר שאין תחת המפולת אותו ישראל א', ובזה אכן קי"ל דאין הולכין אחר הרוב בפקו"נ, משא"כ במחלוקת באימוד הדעת הרי הרוב מכחישין את המיעוט ואומרים שלא דיברו נכונה, וממילא אתא הרוב ומבטל את המיעוט ומשוי לדבריהם לשקר וכאילו לא הוי מיעוט כלל.

חידה #2

אכן רוב הפוסקים חולקים על רבינו ירוחם והמחבר ונו"כ בכמה מקומות נקטו להדיא דלא כדבריו, ומאי קושיא. [אה"נ לדעת רבינו ירוחם אין מאכילין אותו בכה"ג, ופשוט].

חידה #3

לפום ריהטא נראה שזהו קושיית הגמ' (חולין קמב) "הרי שאמר לו אביו: עלה לבירה והבא לי גוזלות! ועלה, ושלח את האם ולקח את הבנים, ובחזרתו נפל ומת, היכן אריכות ימיו של זה?", וממילא שתשובת הגמרא תעלה גם לקושייתכם.

אך מסתמא לא לתשובה זו התכוונתם, על כן נוסיף ישוב נפלא עפ"י יסודו של הבינה לעתים (דרוש נ"ו) שנתקשה במאמר חז"ל שגדולה תשובה שמארכת ימיו וכו' מהא דאמרינן בגמ' הנ"ל דילפינן משילוח הקן וכיבוד או"א לכל מצות שבתורה שזוכין על ידיהן לאריכות ימים, וא"כ מה היא איפוא גדלותה של התשובה, וראה שם בנועם דבריו שכוונת המאמר שמגודל חצפו של הקב"ה שישוב החוטא בתשובה שלימה מאריך לו ימים ושנים בעודו ברשעו בצפייתו אולי ישוב ולא ידח ממנו נדח, ע"ש. ולפי"ז לק"מ מבן דודאי כי מי יודע מתי היה לו למות מקודם, ורק זכה שהקב"ה יאריך לו ימים ושנים עד שיזכה לאותו שעה של תשובה, והבן.

חידה #4

אפשר ליישב עפ"י יסוד ששמעתי מהגר"ד ברסלור שליט"א מסט. פולסברג, שנתקשה איך ילפינן חובת אכילה כזית בליל ט"ו מפסח, אטו יש מצוה לאכול כזית פת בליל פסח (ואלא שבהכרח זה מצה כי אסור לאכול חמץ), הרי אין שם אלא מצוה לאכול כזית מצה, ואיך שייך לחלקו לשתים בסכינא חריפא ולילף מינה רק חובת אכילת כזית סתמא, (וכמובן שלא די במש"כ הפרמ"ג לאכול חלה שאין בה אלא קמח ומים), ואמר הנ"ל כי מוכח מזה שבאמת קיבלו חז"ל שעצם המצוה של ליל פסח היינו לאכול סעודה בליל ט"ו ותו לא מידי, והכתוב נקט תאכלו מצות כי אסור לאכול לחם חמץ, אבל המצוה בעצמותה אינה אכילת מצה כ"א חובת סעודה, וממילא שפיר ילפינן מינה בגז"ש לליל ט"ו של תשרי

לקבוע סעודה של פת, והבן. ולפי"ז נראה לי ליישב קושיית הגר"ח בשופי כי בודאי לא יהיה שום קיום באכילת כזית פת באמצע סעודת ליל ט"ו, כיון דהמצוה איננה אכילת סתם כזית פת, כ"א אכילת כזית של קביעת סעודה, וזה א"א אלא בהכזית הראשונה דוקא שבו נקבע שם סעודה, ודו"ק. [אלא שלפי"ז נמצא שיש לקדש מבעו"י ולאכול סעודה ולברך ברכהמ"ז, ואח"כ אחרי הפסק לאכול סעודה שניה, ומ"מ כתב בשו"ע שאין לקדש וכו' כיון דסתמא דמילתא אין בנ"א אוכל ב' סעודות בלילה אחת, ואה"נ אם ירצה דוקא לקדש מבעו"י, יוכל לעשות כנ"ל].

הוספה: מה שהשבתי על חידה #4 אינו נכון אליבא דאמת, שאף אם נימא שחובת האכילה היינו חובת סעודה, אין הכוונה לקבוע הסעודה עליה דוקא, דבהדיא איתמר וקיי"ל דבצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, הרי שאף בסוף הסעודה אפשר לקיים המצוה בשופי, והכי נמי דלא שנא. וליישב קושיית הגר"ח מ"מ נראה לדחוק שאה"נ מותר לאכול מבעו"י ומש"כ הרמ"א בלשונו 'ולא יאכל בלילה הראשונה עד שיהא ודאי לילה', קאי על אותו אכילה דאיירי ביה דהיינו אכילת מצוה שחייב בליל ט"ו, שאותו אכילה לא יעשה עד שיהא ודאי לילה דומיא דמצה, אבל לא למימרא שאין לו לאכול כלל מבעו"י.

חידה #5

הרי כבר כתבו שם התוס' שפשוט לא היה להם סוכה, וא"כ קושיא מעיקרא ליתא. [ואין להקשות על התוס' למה הקשו מסוכת רועים ולא הקשו מלילה הראשונה, שהרי מאן שמעת ליה שהתוס' ס"ל כאותם הראשונים דס"ל שבלילה הראשון אין היתר של מצטער, דלמא ס"ל כהרשב"א דגם בלילה הראשון פטור המצטער, ואולי רצו להקשות לכו"ע].

ועוד שאני לא יודע מנא לכם שהיו פטורים מדין הולכי דרכים, ולא משמע הכי בשום מקום, אלא ודאי היו פטורים מדין שומרי גנות ופרדסים כי שמרו בהמותיהם, ואנן קיי"ל כרבא דמטעם פרצה קורא לגנב היא דפטורין, וא"כ לק"מ דלא נאמר בשום מקום שאין היתר זו נוהגת בליל א'.

חידה #6

זו קושיית הגריעב"ץ במור וקציעה על אתר, והיא קושיא גדולה. ואולי מוכרח לדחוק ולומר שלדעת הרא"ש יכול גם מצוה קיומית להיחשב הפסק בין מצוות חיוביות, דבודאי אף אם כתבו המהרי"ל וכמה אחרונים שיש לאדם לספר עם חבריו בהסוכה ואולי אף משמע שמקיים בזה מצות תשבו, מ"מ הא מיהת כו"ע מודי שאין אדם מבטל מ"ע של בסוכות תשבו כשהוא שח חוץ לסוכה, ולא היינו מכים את האדם עד שתצא נפשו אם מצאנו אותו מספר עם חבריו חוץ לסוכה, וכנראה ס"ל להרא"ש שאילו היה הפסק בשיחה, לא דיינו בכך שמ"מ מקיים בשיחה זו מצוה קיומית, כיון שלמעשה מפסיק בין המצוה החיובית לאכול בסוכה שזה בודאי חיובית ומכין אותו עד שתצא נפשו אם אינו רוצה לאכול בסוכה. [ומה שהזכרת בשם המשנ"ב בשם הח"א שיש לברך על שיחה בסוכה, מעולם לא שמענו ולא ראינו דבר כזה, אדרבה איפה זה כתוב?, (ואף אם נמצא כתוב כן, אטו גברא אגברא קא רמית)].

חידה #7

אכן נאמר לשון במשנ"ב בשם החי"א ש"אסור" להשתין וכו', אך כמובן לא דמי כלל וכלל לאיסור תפילין במקום הטנופת, ששם זה איסור דאורייתא של והיה מחניך קדוש, ואילו הכא אין זה אלא ענין שלא יהא מצוות בזויות עליו, והרי כמה וכמה גדולי עולם נחלקו בדבר ואף עשו מעשה, וכדמובא בלקט היושר שרבו התרומה"ד היה משתין בתוך הסוכה, וכן הוכיחו אחרים מק"ו מתה"מ שמותר בסוכה, ופשיטא דהח"א שיטפא דלשינא נקט לומר אסור כלומר אין ראוי לעשות כן, אבל לא די באיסור כעין זה להחיל הפסק ממילא, ולא דמי כלל לתפילין שנאסר עליו מדין תורה להיותו מקיים המצוה במקום ההוא, ופשוט לפענ"ד.

חידה #8

מעולם לא נסתפק המשנ"ב בזה שמצות 'בסוכות תשבו' איננו רק חיובית בלילה הראשון בלבד כמו מצות 'בערב תאכלו מצת', דבודאי צריך אדם לישן (ומכין אותו לאלתר אם נשבע שלא לישן ג"י), ובהכרח מחיוב כל אדם לקיים מצות בסוכות תשבו גם במשך שבעת ימי החג, ולא דמי כלל למצות בערב תאכלו וגו', ואלא שמסתפק דוקא לענין אכילת פת בסוכה, שזה אכן דומה לגמרי לפסח שכשם ששם יכול לאכול ארעי כל שבעה מלבד ליל א' ה"נ הכא יכול לעשות כן, וע"ז מסתפק המשנ"ב שאולי גם בזה נאמר שמ"מ כל שאוכל כזית פת בשבת ימי חג הסוכות בסוכתו יש לו מצוה קיומית.

חג כשר ושמח!

טובי גדלי' וויזנער

Hello my name is Sruly modes and I would like to submit answers to the 8 riddles

1. A) The כלל by all נפש is "אין הולכין אחר רוב", and we are therefore מחלל שבת even for a very far out צד. However, when two doctors rule that it's safe to fast the words of the opposing doctor are null and void, as the גמרא says "אין ברכת אברהם (as the ספק is not even considered a ספק). Therefore, it's not even considered a ספק (as the ספק explains based on a נתיבות that since two opposing doctors tell us it's for sure not a danger we conclude that the assessment of the one doctor is certainly wrong). However, by a more standard case of נפש where there are no clear opposing indicators, as small as the danger may be it still remains a צד and therefore holds by all נפש (as זלמן אוירבעך זצ"ל that מחלל שבת to be מותר).

when a chance is so minue, namely under a ten percent chance, it's אסור to be מחלל שבת, as although we are חושש by פיקוח נפש for a very small possibility, it still has to be considered a real צד).

Addition: Hi, I just wanted to add to my 1st answer (not change, just bring out the answer in a clearer way), that R' chaim brisker explains by a psak beis din, that unlike a standard rov were the halacha is that we aren't choshed for the tzad meut, here the meut is completely batul to the ruv, and as if the meut was never said. The nisvos chaim says a similar thing here, that the opinion of the one doctor is completely batul and as if it was never said.

B) There may also be מקום to differentiate between being דוחה שבת which based on the כלל that it's worth pushing off שבת once to save many שבתות, and therefore anything being done in order to save a life isn't considered חילל שבת. However, יומי כיפור which is only נדחה because of וחיי בהם, is only נדחה for a legitimate צד.

2. A) The לקראת המועדים explains that the only way it's מותר to be דוחה an איסור in order to prevent a מצב from becoming a נפש, פיקוח נפש, is when the actual איסור is in it of itself the life saving measure, however if the איסור is only a prerequisite to saving a life, there is only היתר for actual נפש פיקוח. Generally when one is מחלל שבת to save a life the actual act of saving the life isn't a מלאכה in it of itself rather the prerequisite, therefore its only מותר if there already is a מצב of פיקוח נפש. However, on יום כיפור the actual איסור, namely eating, is in it of itself a life saving measure, and therefore מותר even to prevent the סכנה from occurring in the first place.

B) The היתר of פיקוח נפש encompasses a פטור on doing מצות which bring upon a סכנה, therefore a חולה is פטור from the act of fasting which is a danger for him. However, the general scenario of פיקוח נפש on שבת is not that the actual מצווה is a danger rather there is a method of protection by being מחלל שבת, this is only מותר for an actual present danger and not just to prevent a danger from according in the first place.

C) There may also be מקום to differentiate between being דוחה שבת which based on the כלל that it's worth pushing off שבת once to save many שבתות, and therefore only a התיר to perform measures which can currently be seen as an act to preserve upcoming שבתת. However, כיפור יום which is גזקה because of וחי בהם, is a פטור on any measure intended on saving a life

3. The מהרש"א explains that the reason why אלעזר בן דורדאי died was really as being that he was an addict if he would of lived longer he probably would of returned to his wicked ways. However, the כלל that one who does תשובה is זוכה to אריכת ימים is applicable by standard עבירת where he gets an opportunity to live a more upstanding life, with the hope that he will rectify his ways.

4. A) The דברי יחזקאל explains the reason to wait for ודאי לילה according to the שיטה that תוספות יו"ט is only for איסור מלאכה and not for other דיני החג like the מצווה of סוכה.

B) Furthermore the אחרונים add that תוספות יו"ט is only for דינים which are תלוי in קדושת יו"ט, however סוכה is a חיוב even on המועד חול and not necessarily depended on קדושת יו"ט, rather a מצווה for these seven days of the year.

C) הג"ר משה שטרנבוך שליט"א explains that since the primary מצווה of the night is the אכילת כזית which is learned out from פסח, it would be wrong to eat the סעודה first as this is like being מקדים a רשות אכילת before a מצווה.

5. A) The סוכת חיים explains that the גמרא must be speaking about a case where they were already בדרך even before the onset of סוכת, now that they were far they didn't have the option to build a סוכה.

B) The אחרונים differentiate between the מצטער of גשם were in essence the סוכה is still a מקום דירה and the גשם is just a פטור, therefore on the first night we don't have this פטור. However, the דין of הולכי דרך is based on the fact that the מצווה of סוכה is to be קובע a דירה, therefore when ones in route he isn't שייך to a מקום דירה, and unable to have a סוכה even on the first night.

C) The ביכורי יעקב understands the גמרא that the פטור of מאפר אתו is not because of פטור דרך, rather they were being עוסק in the תורה of אפר and therefore פטור because of עוסק במצוה.

D) הג"ר משה פיינשטיין ז"ל explains that the גמרא isn't saying that they were completely פטור even on the first night, rather that since they were מצטער they were פטור from the regular חיוב of סוכה and only ate in the סוכה to be יוצא the מצוה of the first night which is fundamentally a different חיוב, and were therefore not able to פטר the rest of יו"ט with the ברכה.

6. A) The סוכת חיים explains that the רא"ש holds like the חכמי צרפת that each פעולה done in the סוכה is מחייב a ברכה for itself even without exiting and reentering the סוכה. Therefore, if not for the fact that talking is seen as a part of the סעודה, the eating of before and after would have been seen as two separate פועלת and each one would have been מחייב its own ברכה.

B) Additionally the סוכת חיים explains that according to the understanding of the קרבן נתנאל that the רא"ש holds like the הר"ף שיטת that every כניסה to the סוכה is מחייב a ברכה even without eating, if not for the fact that we see the talking as a חלק of the actual eating, the talking itself would have been מחייב a ברכה of its own.

7. A) The primary מצוה of סוכה is to be דר, since getting up to go to the bathroom is a regular part of being דר this is not considered a הפסיק (as הג"ר חיים) קנייבסקי שליט"א says that one can be מקיים the מצוה even while in the bathroom, as leaving occasionally is included in the act of establishing the סוכה as your primary דירה).

B) הג"ר אליהו ברוך פינקל זצ"ל adds that being in the bathroom isn't in essence a contradiction to the מצוה of סוכה rather a דין on the גברא not to be מבזה the מצוה (as we see that if one eats outside the סוכה while using the bathroom he is still עובר). This is not comparable to תפילין which is a מצוה one is בכלל not שייך to while using the bathroom.

8. A) ר' מגדל זקס זצ"ל (son in law of the חפץ חיים) explains that although its פשוט

that there is a מצוה every time one eats in the סוכה over the entire יום טוב, the ספק of the משנה ברורה is whether or not there is a specific מצוה by eating פת.

B) Many אחרונים explain that although it's פשוט that when one wants to eat there is a מצוה to do so in the סוכה, the ספק of the משנה ברורה is if there is בכלל a מצוה to go out of the way to eat just so that it can be done in the סוכה.

C) Additionally the אחרונים explain that the גר"א isn't just saying that if one happens to eat מצה the rest of פסח he is מקיים a מצוה, rather one is supposed to go out of their way to eat מצה, just that this isn't בגדר חיוב ממש. The משנה ברורה is מסופק if the דין to go out of the way to eat in the סוכה is not only the first night rather the entire duration of סוכה except that it's not בגדר חיוב ממש just like by פסח, or if the entire דין for the rest of סוכה is only that if one happens to eat he is מקיים a מצוה.

Hi R' Dovid a git yom tov and a git yor. Thanks so much for the incredible riddles they really kept me up at night and made great heated discussions by the y"t table! Here I would like to suggest possible answers.

Riddle 1: A. Mechaber paskens that you don't go by majority doctors once you have two who say to eat even 100 say don't because ain holchin achar rov. If only one doctor says something against two or more the klal is ain divrei echad bmkoim shnaim klum not even to consider it a safek.

B. According to rashi that you do go according to most doctors even 2 against 3 we can answer with the shvilai Dovid 328 that only by roiv delaisa kamon like mapoles we say ain holchin but roiv disa kamon we do go according to roiv if there's no kevies. Doctors are a roiv lefaneinu so you do go according to roiv.

Riddle 2: A. The Taz in 618 says that we're speaking when he's already in a sakana the menora hatora in 328 says the same he explains that in 618 he's

mesukan but we're scared he'll get even worse, and he paskens like the Rabeinu Yeruchem that you're not mechalel if no sakana yet both shabbos and yom kippur as well B. The Magen Avraham 328 5 explains the Rema that writes see Siman 618 to show that we argue on R. Yeruchem both shabbos and yom kipur. C. The Mechaber says if you can wait to do refua till night you should wait, on yom kipur we're obviously talking about when you can't wait because at night he'll eat regardless.

Riddle 3: The Tzelach in Yuma explains that it doesn't mean that he will live longer rather that through teshuva he lengthens his previous days from going to waste. With this we can explain that Rebbe cried "yesh kone olamo" goes on this world that he salvaged his life through teshuva.

Riddle 4: A. The Magen Avraham explains that since we pasken to make shechyanu after leishav so that it should go on both, while day we can't make leishav how can we show shechyanu for sukka?

B. Since you're not allowed to eat erev succos after chatzos how can you wash while day?

Riddle 5: A. The Elyah Raba writes that holchai drachim are indeed patur the first night the pre megadim argues what's the difference of mitztar? I think we can answer with the Chochmas Shlomo's pshat in the minhag to make bracha the first night in the rain even according to poskim that teishvu applies first night, that the ptur of mitztar isn't merely because of "teishvu" that this is how you live, rather that when the food gets spoiled from rain or any other form of tzar it isn't considered proper eating or living so there's no chiyuv sukka, But the first night when the Torah is mechayev to eat it is considered a proper achila so you can make a bracha. With this we can answer that holchai drachim's ptur is literally teishvu and now there's no difference between first night.

B. The Sfas Emes says that of course they ate first night but since they traveled for a day it is a hefsek and requires a new bracha likule alma just

like lulav where the night is mafsik.

Riddle 6: A possible pshat in the Rosh although some poskim say differently is that he's referring to someone who went out of the sukka to schmooze with dato lachzor which would be similar to speaking during bedikas chametz and it's still not considered a hefsek B. On a different note the shela hak' brings from his Rebbe not to talk devarim betailim in the sukka because the sukka is muktza for personal use. If he would hold that there is a mitzvah to schmooze in sukka how can he call it muktza? So you see a concept that not all talk would be preferred maybe only as long as there's no kalos rosh. So the Rosh might be saying that even such talk is not a hefsek. With this we can understand the Taz who explains the end of Rosh win says that sicha betaila should be avoided during bedika means unnecessary talk similar to sukka we shouldn't talk unnecessary talk.

Riddle 7: I think we can explain a difference between sukka and tefilin with a rav y. Engel in asvin doraisa who holds that your mechuyev and mekayem mitzvas sukka even while not in sukka because k'en tadiru if you don't want don't eat but you're still mekayem mitzvah chiyuvi. With this we can explain that although a long hefsek requires bracha, a short one with no hesech hadas even if your doing what can't be done in the sukka your still actively mekayem mitzvahs sukka it's not considered hefsek unlike tefilin. B. Tefilin has a separate din of hesech hadas even while wearing it, so a place where you can't wear it is true hesech hadas.

Riddle 8: we pasken that just by sitting in sukka we're mekayem the mitzvah just the ikar kevies is seuda, but if you fast you make a bracha without seuda. I think the m''b sofek is that of course there's kiyum mitzvah all 7 days even without food just according to the gra is there a special mitzvah in eating in the sukka just like pesach he holds that you're mekayem with eating, although it's definitely not meakev for kiyum. (Similar to the pre megadim who says to eat lechem oni although it has nothing to do with kiyum mitzvahs sukka).

Thanks again for uplifting my yom tov with such deep Torah. keep up your avodas hakodesh!

Meir Krass

-----

1. Rav Nissin Karelitz explains that if there's a safek goy or yid we DON'T go with rov, however by a sick person there's thought and prediction that goes into if he has to eat or not and that you go with rov.

2. In Hil. Yom Kipur it's a Safek Sakana now however there in Hil. Shabbos the Bais Yosef it's not actively a Sakana it's going to a Sakana. Not a Stira (they're not the same case)

3. Simply one can say it means olam haba. The tzlach in yoma 86b the point of being in this world is to be koneh sh'laimus and this is through Torah and Masim Tovim and the "ymeis chayav" is the days of Torah... and batala is not included in his days see Brachos 18a that reshaim in their lives are called mayyim what comes out is that teshuva mahava turns zdonos into zechuyos and the days that you did aveiros acquire chiyus retroactively and goes back into the cheshbon of chiyus.

4. See Mishna Brura 472, 21 that according to Rama which we don't eat matza ashira it's impossible to eat and therefore you won't be able to make kidush early by sukos because we're makish tes vov. Also need teavon which we learn from pesach

5. See Tzlach who asks this question, the sefer Hafsaga brings from the Maharshel that found an old version of Rashi that it happened in a zman of sakana that the ruler prohibited the mitzva of suka.

6. See Tur Hil. Suka siman 632 where he brings from R' Tam the the "ikkur kvius that a person makes in the Suka is on ones eating and it [bracha] patur everything else ..." if so, what comes out is is when the Tur in Hil. Pesach says "just like Yeshivas Suka" that if you talk during the eating which

is the IKUR perhaps you should go back since its not the IKUR says the Tur no problem you do not need to make another bracha you see from here that Shitas Hatur is that if you make if you talk during its not a hefsek.

7. You can make a chiluk that in regard to tefilin it's prohibited to walk into a bathroom for gedolim therefore with all the kavanos in the world you still need to make a new bracha it's inherently a hefsek however in regard to Suka you can leave your Suka for a couple of minutes just like a whole year round one leaves his house for a couple of minutes same rallies by Suka and thus wouldn't be a hefsek.

8. The safek of the Mishna Brura here, he for sure agrees that you have to eat everything in the suka. Who says that there's a mitzva to eat seudos the entire Yom Tov? See Mishnayos Suka 2, 6. the opinion of the chachamim is that there's no amount of seudos one must eat besides the first day. If so, what is the safek? The Steipler explains that there are 3 different types of mitzvos 1. Mitzva chiyuvis-that you're obligated to do and when you do it you get schar and if you don't do it you get an onesh for not doing it 2. Mitzva kiyumis-you're not obligated to do it, but if you do it you get schar. 3. Middle one, Mitzva lechatchila- even though you're not obligated to do it, it's not a Mitzva kiyumis because here you're obligated to do it however if you don't do it then there's no onesh-this level you have by Pesach according to Gra. With this you can answer the safek that there's for sure a kiyum if you do it rather the Mishna Brura wants to know if there's a mitzva lichatchila by Sukos also.

Avrohom Friedman

א. לכאור יש לחלק בין הנידון בסי' תריח ס"ג דאזלי' בתר רוב רופאים דהוא בא לברר עצם המציאות האם יש כאן פיקו"נ בכלל לבין הנידון דמפולת בסי' שכט ס"ב, דהמפולת בעצמותו הוא מקרה של ודאי פיקו"נ, ומוגדר "פיקוח נפש" וממילא אפ"י אי יש לנו ספק א' ואפ"י כמה

ספיקות (חי/מת, ישראל/עכו"ם) מחללין עליו שבת אפי' יש מיעוט דמיעוט כנגד רוב דבזה אין הולכים בפיקו"נ אחר הרוב.

ב. בשו"ת **כסא שלמה**, סימן ט' כתב וז"ל: שאני התם, אם ענה תענה אותו אפשר וקרוב הוא שיכבד עליו החולי והרי זה בבל תוסיף עליו לענותו ולהזיקו בידיים, דפסקיה לחיותיה "וחי בהם" אמר רחמנא, אבל הכא אין אנו עושין לו שום עינוי והיזק בידיים, כי אם שרוי בלא עזר ולא להועיל על ידי תרופה, ושב ואל תעשה שאני ורחמיו מרובין ושבתו בשלום, את זה אמרתי כה שעתה בסברא...עכ"ל. **ובספר קצות השולחן** (ז', קל"ה, סוף סק"י) כתב וז"ל: נראה ליישב דברי רבינו ירוחם דגבי חולה ביום הכי פורים גם הוא סבירא ליה דמאכילים אותו, אלא שכוונתו דחולה שעכשיו אינו בסכנה ויוכל לבוא לידי סכנה על ידי התפתחות המחלה, ולא שמניעת החילול שבת תוכל לגרום לו סכנה, אלא שהסכנה אפשר שתבוא מאליה, אז אין מחללין אלא בשבות, שעדיין לא נקרא חולה מסוכן. אבל אם במניעת החילול שבת אפשר שתביאהו לידי סכנה מותר לחלל שבת למנוע סכנת נפשות... ומכל מקום התיר רבינו ירוחם לחלל שבת בשבות אף על פי דחולה שאין בו סכנה גם שבות אסור, דכאן על כל פנים עדיף מחולה שאין בו סכנה שאין חוששין שיבוא לידי סכנה, או דסבירא ליה כהרשב"א דגם לחולה שאין בו סכנה התירו שבות **ובספר שבט מיהודה** (שער ראשון, פיקוח נפש וגדריה, אות ה') להגרא"י אונטרמן זצ"ל תי' וז"ל: ולפי זה אפשר לומר שאין סתירה לדברי רבנו ירוחם ממה דאיתא בריש סימן תרי"ח כי התם מיירי באיש שהוא חולה אלא שאין סכנה אם יתענה ולכן חיישינן שמא על ידי הצום יכבד עליו החולי ויסתכן; אבל רבנו ירוחם מיירי שאין הסיבה עכשיו בעין והחשש הוא שמא יתפתח מצב כזה שיביא לידי סכנה, ובזה סבירא ליה כי אין ספק כזה דוחה שבת...עכ"ל. **ובפשטות י"ל** דיש להקל טפי בספק פיקו"נ העתיד לבוא בכרת דיוה"כ מאשר בסקילה דשבת. **מלבד זאת יש לציין** מש"כ חלק מהאחרונים דכיוון שהשמיט מרן השו"ע ד"ז מהשולחן ערוך ש"מ דלא נקט כן להלכה אף שלא הביא דעה חולקת בבית יוסף.

ג. **בעיון יעקב** (יומא פו:) ביאר שיאריכו ימיו לעוה"ב, **ובספר בינה לעיתים** ב' שאין הכוונה לאריכות ימים אלא שהקב"ה ממתין עד יום מותו שישבו והיינו שעל צד הספק שאולי יחזור בתשובה – מאריך לו הקב"ה שנותיו. והצל"ח פי' שתכלית בריאת האדם היא רכישת שלימות בנפשו ע"י תורה ומעש"ט ומידת ימי "חיו" היא סך כל הימים בהם עסק בתורה ומצוות ושאר הימים בהם עסק בשחוק וקלות ראש וכ"ש בחטא – הרי איבדם ואינם נכללים בחשבון ימי חיו – נמצא שבזכות התשובה מאהבה שהופכת זדונות לזכויות הימים שחטא בהם קונים "חיות" למפרע וחוזרים להצטרף לחשבון ימי חיו וזוהי אריכות הימים, ועד"ז ב' **האהל יעקב** ע"פ מאמרם ז"ל "רשעים בחייהם קרויים מתים" א"כ מי שהיה רשע כל ימיו ועשה תשובה

יום א' קודם מותו, לכאור' אין חייו אלא יום א', אולם אין הדבר כן כי סגולת התשובה השלימה היא מה שכל החטאים יהיו על ידה כלא היו וכאילו לא הרשיע מאומה – א"כ ע"י התשובה נחשב כחי מיום היוולדו.

ובדוחק י"ל דאין ללמוד מן הפרט דר' אלעזר בן דורדיא שהיה שקוע מאוד בחטא לשאר בעלי תשובה.

ד. **המג"א** (תרלט,יא הו"ד **בביאור** ל"ד"ה ולא יאכל), כ' דאמת ה' אפשר לקדש מבעו"י אלא דכיוון שצריך לו' זמן (שהחיינו) בשעת הקידוש ועל הסוכה אינו מברך עד שתחשך א"כ איך יאמר זמן כל שלא בירך לישב בסוכה (כ"כ **בלבושי שרד**)

ה. קו' זו הק' **הפמ"ג** (**אשל אברהם** תרמ סקט"ו בסופו) וכן בספר **דברי צבי** (אור"ח תרמ סט"ו) ונשאר בצ"ע, ובספר "**ביכורי יעקב**" לבעל ערול"נ (הל' סוכה תרמ סקט"ד) יישב שמידת הגדולים בימים קדמונים ה' לשבת בהתבודדות מבני אדם לעסוק בקדושה ובתורת ה', ואף גדולי הדור נהגו כך, וא"כ לא מטעם רועי בהמות/הולכי דרכים היו פטורים מסוכה, אלא משום עוסק במצוה פטור מן המצוה.

ו. **בספר תורת הראשונים מוה"ק לאחד מרבתינו הראשונים ה"ה רבינו אברהם בן רבינו עזריאל** [רבו של האו"ז ותלמידו של ריה"ח] **בספרו על הפיוטים הנקרא ערוגת הבושם ח"ג** בפירוש אהבה לפרשת שלח המתחלת 'שש מאות' [עמ' 218] וזה לשונו: "וכן בסוכות תשבו שבעת ימים עיקר הציוי המפורש שישבו בסוכו' שבעת ימים, ומדרש רבותי' תשבו כעין תדורו, היו לו מטות נאות ומצעות נאות מעלן לסוכה, ואחרי שאינו מפורש בציוי הו"א **כמצוה אחרת** ולא מעכבי אם אינו מעלן לסוכה, אלא שלא קיים מצוה אחרת, דקיימ' לן כרבא כנגד אביי דאיפליגן בטעמי דשומרי גנות ופרדיסין דפטורין מן הסוכה, אביי אמ' תשבו כעין תדורו ורבא אמ' פירצה קוראה לגנב, אבל משו' תשבו כעין תדורו לא היו פטורין, דכעין תדורו לא מעכב ישיבת סוכה, דלאו מצוה אחת היא, אלא תוספת מצוה", עי"ש עוד מש"כ בכגון דא.

ומבואר בדבריו שיש ב' חלקים למצות ישיבת סוכה א' בסוכות תשבו שבעת ימים, והב' תשבו כעין תדורו. ולפ"ז י"ל דבאמת מצד כעין תדורו שפיר ל"ח הפסק אבל מנא לן דמצד ישיבת סוכה גופה לא ליחשב הפסק ומדלא מצינו חיוב ברכה חדשה חזינן דאף מצד הלכות ישיבת סוכה שהן עיקר המצווה נמי ל"ח הפסק וזוהי ראיית הרא"ש, כנלע"ד.

ז. **בפמ"ג** (**אשל אברהם**) משמע דמדאו' אה"נ ה' מותר לעשות צרכיו בסוכה וזה מטעם תשבו כעין תדורו ומזה אפשר נמי ללמוד טעם אמאי לא יברך אף אם יצא כיוון שזו דרכו בכל ימי השנה, ועיי"ש שחילק בין תפילין דסגי בפעם א' לקיים המצווה משא"כ בסוכה דכוונת התורה

היא תשבו כעין תדורו כבכל השנה בלא הפסק. וכ"כ לחלק נמי בספר ארחותיך למדני (לא נזכר שם מחברו).

ובאמת שבספר דעת נוטה להגרר"ק שליט"א הק' כן ותל' דבסוכה אינו איסור גמור אלא מפני כבוד המצווה ואם יחליט לילך לסוכה אחרת מותר. ובי' שם בהערות דאם יחליט להשתמש בסוכה אחרת ולא בסוכתו כיוון ששוב אינו משתמש בה רשאי לעשות בה צרכיו ואין בה קדושה ותלוי בדעתו ודלא כתפילין שנדחו לגמרי ממצוותן הראשונה.

ח. י"ל לפמשנת"ל בד' רבינו אברהם ב"ר עזריאל שיש ב' מצוות וא"כ כעין תדורו אינו חלק ממ"ע דישיבת סוכה אלא מצווה נוספת וא"כ מה שנסתפק המשנ"ב הוא בגדרי המצווה דישיבת סוכה ולא בגדרי כעין תדורו, ויש בנותן טעם להוסיף מש"כ הגר"א רזנטל בספר קובץ המועדים בהוצאת מוריה בשם הגרב"ד ליבוביץ זצ"ל ר"י קמניץ ותלמיד הגרר"ס זצ"ל לחקור בהילפותא דט"ו ט"ו סוכות מפסח אי הויה לעניין מצוות אכילה או"ד לעניין קיום המצוות עשה של כל חג בפנ"ע והיינו דכמו שבפסח מקיימים המ"ע דמצה ע"י אכילת כזית בלילה הה"נ דבסוכות מקיימים המ"ע דישיבת סוכה (בסכות תשבו) ע"י אכילת כזית פת בסוכה בלילה הראשון וואי נימא דהילפותא היא לעניין אכילה שפיר דמי דאין שייכות כלל למצוות ישיבת סוכה ותו ל"ש בזה כעין תדורו, אולם אפי' אי נימא דהילפותא היא לעניין קיום מ"ע דישיבת סוכה אכתי י"ל כמשנת"ל ד"כעין תדורו" הוא דבר נוסף למ"ע של ישיבת סוכה וממילא כיוון שאינו מצווה בחיוב לישב בסוכה בשאר הימים ורק אם רוצה לאכול הוא דחייב לישב בסוכה נמצא דאי"ז חיוב גמור כי אם "רשות דמצווה" כמש"כ האחרונים.

א געזונטע ווינטער,

ישי קמל, הרצליה, ארץ ישראל.

Hi,

Chag sameach! Some answers to the Sukkos riddles:

1) In the case of the mapoles (or Hatzala), the safek is not "in front of us" (lifaneinu): we don't know whether the person is Jew or gentile, dead or alive, in imminent peril or something more benign, so we are allowed to resolve all of the sefaikos in favor of pikuach nefesh. In contrast, in the case of the sick person on Yom Kippur, the facts are clearly before us: he has

presented his symptoms and now he and the doctors are simply opining on the severity of those symptoms and/or their likelihood to lead to death. In that case, it isn't so much a safek in the metzius as a difference of opinion, and so we have to go with the majority--acharei ha'rabim l'hatos--and do not allow the sick person to eat. An answer along these lines is brought in the sefer Nesivos Chaim by Rabbi Chaim Korb (Chelek 2, Siman 9):

**ולפי הכ"ל אפשר לתרץ זה משום דגני רופאים
אמרינן שהרוצ מצטלים את המיעוט, שאווררים
שהמיעוט טועים הם, ונאופן זה אזלינן צדיני כפשות
נתר רוצא אפילו מדרצנן, כמו גני סנהדרין דרוצ
הדיינים מצטלים את המיעוט, משא"כ גני חצר שי
צו תשעה עכו"ם וישראל אחד התם הרוצ עכו"ם אינו
מצטל את המיעוט ישראל משו"ה חיישינן להמיעוט:**

Another answer, offered by Rav Michoel Azoulay in the Iyun Hamoadim (Yom Kippur, Question 8), is that in the case of the wall there is definitely someone in mortal danger—the only question is who. In the case of the sick person on Yom Kippur, however, the question is whether he is mortally ill altogether, and so we go with the rov.

תירוץ

יש לומר דיש לחלק, דבנפל עליו הגל הרי ודאי יש פה מצב של פיקוח נפש רק הספק הוא אם נמצא שם הישראל או העכו"ם, לכן לא אזלינן בתר רוב, משא"כ בנידון של יום הכפורים ששתי הרופאים אומרים שאינו צריך לאכול, נמצא שיש רוב שאין פה מצב בכלל של פיקוח נפש בזה אזלינן אחר הרוב שאין כאן מצב של פיקוח נפש, וזה פשוט. (ויעוין בספר לקראת המועדים שהארך בזה).

2) The simple answer is that the Beis Yosef was just bringing down Rabbeinu Yerucham but doesn't actually hold like his shita l'halacha. However, putting that aside (or rejecting it because the Beis Yosaif doesn't explicitly say he disagrees with Rabbeinu Yerucham), a number of acharonim have found a way to make the Rabbeinu Yerucham and Shulchan Aruch consistent. In the sefer Kisei Shlomo (Siman 9), Rav Refael Laniado distinguishes between the fasting of Yom Kippur, which is certainly going to consistently sap him of energy as the day goes on and the only question is whether it will cause irreversible damage if not alleviated by food, while the illness on Shabbos which may become a sakana (but also may not), for which the medicine is a preventative measure and denying it merely a "menias hatova".

עוד זאת מצאתי סעד לדברי לחלק בין ענוי יום הכפורים לענין תרופה דאכילת איסור שכתוב בהגהת המרדכי בפי"ז דשבת שכתב בשם ר"ת בכלל דבריו וז"ל ודבר פשוט הוא שאם שואל לאכול ולשתות שמותר לאכילו ולהשקותו כי חסרון האוכל מכאיב הלב ומתוך כך הוא מתעלף ופעמים אינו מתרפא עכ"ל וכ"כ הנמ"י בפ"ב משביתת עשור הביאו מרן בבית יוסף, ואם כן שאני ענוי כי חסרון האוכל מכאיב הלב ויבא לידי עלוף מה שאין כן חסרון התרופה שאין בה כי אם מניעה הטובה לבד.

Rav Avraham Chaim Naeh writes similarly in the Ketzos Hashulchan (Siman 135): that Rabbeinu Yerucham was only talking about a situation where holding back the medicine is not directly going to cause the sakana, as the medicine is only preventing the possibility of the illness turning into a sakana. However, in a case where the absence of the medicine will cause the sakana to get progressively worse--or in the case of Yom Kippur, where continuing to fast will cause a sakana--even he would agree that giving it is permitted.

כ' הב"י ד"ה ומ"ש רבינו וכן מכה כ' רי"ו יש מי שכ' דכל דבר שאין בו סכנה עכשיו אע"פ שיוכל לבוא לידי סכנה אין מחללין עליו אלא שבות דרבנן, והב"י לא חלק עליו, אבל במג"א (סק"ה) כ' דלא כרי"ו ורמז לסי' תרי"ח, וכ' המחשה"ק דמבואר שם גבי חולה ורופא אומר שאם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן מאכילים אותו, נראה ליישב דברי רי"ו דגבי חולה ביהכ"פ גם הוא ס"ל דמאכילים אותו, אלא שכוונתו דחולה שעכשיו אינו בסכנה, ויוכל לבוא לידי סכנה, ע"י התפתחות המחלה, ולא שמניעת החילול שבת תוכל לגרום לו סכנה, אלא שהסכנה אפשר שתבוא מאליה, אז אין מחללין אלא בשבות, שעדיין לא נקרא חולה מסוכן, אבל אם במניעת החילול שבת אפשר שתביאהו לידי סכנה מותר לח"ש למנוע סכ"נ, ומפורש בירושלמי (לעיל סק"א) דר"ח התיר לריב"ל משחוק תחלופין בשבת כי היכי דלא ליסתכן, (אע"פ שי"ל דשם הוי ודאי סכנה אין נראה לחלק בזה דבפיקו"נ אין חילוק בין ודאי סכנה לס' סכנה), ומ"מ התיר רי"ו לחלל שבת בשבות, אע"פ דחולה שאיב"ס גם שבות אסור, דכאן עכ"פ עדיף מחולה שאיב"ס שאין חוששין שיבוא לידי סכנה, או דס"ל כהרשב"א דגם לחולה שאיב"ס התירו שבות, (ועי' ד"נ אר"ח סי' מ').

Finally, Rav Ovadia Yosef offers another variation of the same answer in the Chazon Ovadia (Shabbos, Chelek 3, p. 245).

הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב, והו דוקא כשיש ודאי סכנת נפשות לפנינו, כגון בנפל עליו הגל, שחוששים אף למיעוטא, אבל כשעתה אין חשש פיקוח נפש, רק שיש לחוש לסכנה הבאה, בזה אולינן בתר רובא, כמו לענין האיסורים. וע' בשו"ת הגאון רעק"א (סי' ס) בד"ה ולענ"ד. ואמר לי רופא מומחה (פרופ' רבי יוחנן שטסמן ה"ו), כי בחום לא נבזה (עד שלשים ושמונה מעלות צלסיוס), הטיפול בתרופות כגון אקמול או אופטלגין ניתנות להרגשה טובה, ולא לריפוי המחלה, בחום נבזה יותר או בכאבים קשים יש לתרופות אלה גם חשיבות טיפולית עצמאית. חום נבזה בקשישים או בתינוקות יכול להיות מסוכן ולגרום לתופעות קשות. ע"כ.

ועינא דשפיר חזי לרבינו ירוחם (נתיב יב חלק ט) שהובא בבית יוסף (סי' שכח אות יב), שכתב וז"ל: יש מי שכתב שכל חולי שאין בו סכנה עתה אע"פ שיוכל לבוא אחר כך לידי סכנה, אין מחללים עליו שבת, אלא באיסור שבות דרבנן, ולא באיסורא דאורייתא. ע"כ. ולכאורה הרי מבואר בפוסקים (ש"ע סי' תריח ס"א, ובמג"א שם), שאם הרופא אומר, שאם לא יאכל כיום הכפורים יכבד עליו החולי (ויבוא לידי חשש סכנה), מאכילים אותו על פיו. ע"ש. ולכן כתב הרב כנדי ישע (סק"ה), דהוה דסי' תריח אתיא דלא כרבינו ירוחם, ודלא כהעולת שבת שהביא דברי רבינו ירוחם לדינא. ע"כ. וכן כתב המגן אברהם (סי' שכח סק"ה), וסיים, ודלא כמו שכתב רבינו ירוחם. ע"ש. ברם בקושטא שאין כאן מחלוקת, ואף רבינו ירוחם מודה לענין תענית של יוה"כ"פ, שכאשר הרופא אומר שאם יתענה יסתכן, הא ודאי שהתענית יוסיף על מחלתו ויבא לידי סכנה, שמטבען של דברים התענית מחליש את גופו, ויכבד עליו חוליו ויבא לידי סכנה, (וכמ"ש בהגהות מיימוני

פ"ב משביתת עשור אות ה בשם ר"ח), לכן שומעים לרופא להאבילו. משא"כ בחולה שאין בו סכנה והרופא אומר שאם לא יחללו שבת עליו יוכל לבוא אח"כ לידי סכנה, שאין מחללים עליו שבת, תדע, שהרי רבינו ירוחם עצמו (בנתיב ז סוף החלק הב', דף נא סע"ד) כתב בשם הרא"ש, שאם הרופא אומר שאם לא יאכל ביוה"כ"פ, יכבד עליו חוליו ויסתכן, שומעים לרופא. נמצא שאינו חולק על הדין שכש"ע סי' תריח, שהרי גם הוא מודה לזה, ושאינו תענית של יוה"כ"פ לחולה, משאר סתם חולה שאומר הרופא שעלול לבוא לידי חולי אחר, שיש בו סכנה, מילתא דלא שכיחא היא, ואין לחלל שבת ע"פ דברי הרופא. וכן מצאתי בקובץ נועם (עמוד רפב, במאמרו של הרב"ג בנימין רבינובין תאומים) שעמד על דברי רבינו ירוחם, וכתב שלא כתב כן רבינו ירוחם אלא אם אין הסכנה עלולה לבוא, ואינה מצויה, אבל אם היא מצויה לבוא מותר. ודמי למ"ש בש"ע (סי' שכח ס"א), שבמקום פקוח נפש, ונפלה דליקה בחצר אחד (שאין שם פקוח נפש), וירא שמא תעבור לחצר אחרת ויבוא לידי סכנה, מכבים הדליקה, כדי שלא תעבור. (והמקור לזה כיומא פד: מכבים ומפסיקים אפילו לחצר אחרת). (וראה עוד במאמרו שבקובץ נועם כרך ו עמוד רמ). והנה קרוב לזה כתב בגליון מתרא"י (פ"ה דברכות מ"א, נדפס בוילנא בסוף מס' ברכות), וז"ל: ולפע"ד בכל עניני סכנה אין לנו לדון לראות את הגולד, אלא רק מה שבאותה שעה, כגון חולה שאין בו סכנה, ויש לחוש שמא המחלה הזאת תפיל אותו במחלה אחרת שתגרום לו סכנה אח"כ, ואם נחלל עליו שבת עתה, נשמרדו שלא יבוא לידי מחלה אחרת, הדין נותן שאין לנו לחלל, מאחר שעכשיו אין בו סכנה, ולא הותר לחלל אלא להצילו מספק סכנה שנפל בה, ומיהו חולה

Another difference, mentioned in the Iyun Hamoadim (Yom Kippur, Question 3), is that in the case of Yom Kippur the eating itself (which is the prohibition) is the cure while in the case of healing on Shabbos the prohibitions being violated (warming up food etc.) are usually only preparations for the cure.

יש לחלק, ביום הכיפורים האיסור הוא המרפא. משא"כ בשבת החילול שבת הוא לא המרפא. (דידוע שכל החילולי שבת לצורך חולה הם כגון: שחיטה, או לחמם אוכל לחולה) פעולות אלו אינן המרפאות, אלא הם הכשר לרפואה ולכן לא מחללים על חולה שאין בו סכנה לעת עתה את השבת.

3) A nice "b'derech drush" answer to this question is that the bas kol said that R' Elazar ben Durdai is "mezuman l'chayei ha'olam haba", in fulfillment of the pasuk of "b'shuv rasha m'rishaso v'yichye" cited in Yoma. His extended life was in the world to come (and we often see that the afterlife is called "chayim").

A less drush-y answer in the Iyun Hamoadim (Yom Kippur, Question 29) is that his death was a part of the teshuva process.

אולי יש לומר דמיתתו של ר"א בן דורדיא היתה חלק ממהלך התשובה בזה שיצתה נשמתו מרוב צער, דזה גופא היתה התשובה וכלי מיתה לא היתה תשובה.

And in the Sefer Ziv Ha'moadim (pgs. 31, 89 and 99) Rav Yosef Westenstein cites the question from the Iyun Ha'moadim and posits a number of possible answers: 1) that arichus yamim is only for teshuva done shortly after the aveira, not teshuva done generally long after the fact, 2) that arichus yamim is only for teshuva done from love, not from fear, or 3) that in the case of R' Elazar ben Durdai, Hashem knew that he would return to his old ways before long as instead spared him by having him die before having the chance to lapse.

**ולפי הנ"ל מובן דזהו רק בעושה תשובה
מעליא באותו מקום ובאותו זמן
ולא רק בחרטה בעלמא שזה מהני רק
לעקור המחשבה למפרע.**

**ואפשר שזהו רק בשב מאהבה אבל
הוא שב מיראה.**

**והקשה בספר עיון המועדים ממה שמצינו בע"ז י"ז דר' אלעזר בר דורדיא כאשר
עשה תשובה בכה עד שיצאה נשמתו ולכאורה למה לא הגיע לו אורך
ימים.**

**וי"ל דפשוט שאין לנו להבין חשבונות שמים אבל מ"מ מצינו כעין זה בחנוך
דכתיב ויתהלך חנוך את האלוקים ופי' רש"י כיון שקל בדעתו לשוב ולהרשיע
ולפיכך אפשר שהוא מת כיון שהיה חשש שאולי יחזור לסורו.**

In truth, though, I think the riddle is sort of the gemara's own question in bringing up the story of R' Elazar ben Durdai: if only the sin of heresy results in death upon doing teshuva, what about R' Elezar ben Durdai, who died after doing teshuva for something besides heresy? And it answers that his attachment to his bad habits were as fundamental a part of his being as heresy is to a heretic, so he too died upon doing teshuva. Perhaps the same answer could be given here: that the gemara in Yoma is excepting heresy and "heresy-like" sins (since presumably when the gemara says that one dies upon doing teshuva for those types of sins it intended that as an exception to the general rule that teshuva causes arichus yamim).

4) The Divrei Yechezkel (Siman 45, Os 5) quotes Reb Chaim Brisker asking the question and answers that the Rema is concerned about those opinions who holds that the tosefes Yom Tov during the day only prohibits melacha, but does not allow for one to do the mitzvas hayom (either sukkah or,

perhaps, simchas Yom Tov).

ועפ"י א"ש מ"ש הרמ"א באו"ח (סימן תרל"ט ס"ג) דלא
יאכל בלילה הראשונה בסוכה עד שיהא ודאי לילה,
ובשם הגר"ח ס"ס שמעתי לפקפק ע"ז דלפמ"ש הגר"א שם
דה"ט משום דילפינן ממצה דבעי לילה ממש וכמ"ש בריש
ע"פ ע"ש, ולפ"ז אין לדמות מצה לסוכה דכיון דאיכא דין
תוספת אף קודם שנעשה לילה א"כ מחויב בסוכה גם
בתוספת, ובשלמא במצה אין לחייבו בתוספת משום דבעי
לילה ותוספת עדיין יום הוא, משא"כ בסוכה דאפילו ביום
מחויב בסוכה א"כ התוספת דערב יו"ט לא גרע משאר ימי
הסוכות, ואי משום דצריך לאכול בסוכה כזית בלילה ממש
דילפינן ממצה הרי אפשר לקיים הך מצוה בזמנה. ולפמ"ש
א"ש דדעת הרמ"א הוא דכמו דס"ל להתוס' דחייב שמחה
ליכא בתוספת אלמא דאינו מגוף היו"ט אלא דרק להוסיף
באיסור מלאכה בלבד חייביה רחמנא כמו כן אינו חייב
בסוכה שכ"ח, ואע"ג דמדברי התוס' (בר"פ ערבי פסחים) משמע דאי
לאו דמדמינן מצה לפסח לענין דבעי לילה היו יוצאין יד"ח
מצה אף קודם שתחשך כשאר סעודת שבת וי"ט מתורת
תוספת, אלמא דהתוספת הו"ל מגוף היו"ט שכ"ט, מ"מ הרמ"א
חשש לדעת התוס' בכתובות הנ"ל דדין תוספת לא איתרבי
אלא למלאכה לבד ולא לשאר מילי.

And, of course, the Iyun Ha'Moadim asks the question (Sukkos, Question 344) as well and has another answer: that it raises a question of whether a second leisheiv ba'sukkah (on the eating, since the previous one may only have covered the yeshiva ba'sukkah) is required and so should be avoided.

ונראה שאע"פ שיכול לקיים מצות אכילת הכזית בסוף הסעודה מ"מ יש בזה נידון משום הברכה. והוא מש"כ הביכורי יעקב שם שאם קדש והתחיל לאכול מבעוד יום אע"פ שבירך לישב בסוכה (משום שחיובו גם בזמן של תוספת יו"ט) מ"מ כשאוכל אח"כ הכזית לשם אכילת לילה ראשונה צריך לחזור ולברך לישב בסוכה, עכ"ד. משמע שאינו יוצא בברכה לישב בסוכה שנאמרה על מעשה של ישיבה בסוכה רק דבעינן ברכה שמוסבת על מצוות אכילת הכזית. לפי"ז גם בנידון הגר"ח יהיה הק' בעיא שמספק לא יצא ידי הברכה שעשה בתחילת בין השמשות ומשו"ה אינו נכון להתחיל קודם שהוא ודאי לילה.

5) An extended answer to this question can be found in a teshuva from R' Moshe Feinstein included in the kovetz Mi'shulchan Melachim (p. 88). The upshot is that Rav Huna bar Bizna and the gedolim did in fact stay in a sukkah the first night, but according to Rav Moshe the eating in the sukkah on the first night and the staying and eating in the sukkah the remaining days are separate mitzvos. "Shuv eino mevarech" only applies to those who don't do anything to interrupt the obligation, like traveling; if the obligation was interrupted, as in the case of Rav Huna bar Bizna, then even they would say a bracha would be required according to those who require a bracha on the eighth day, as so we see from the fact that they did not make a bracha that a bracha is not required on the eighth day.

והנ"ל בזה, דבאמת ישבו רב הונא בר ביזנא וחבריו בלילה הראשונה בסוכה, אך לא נפטרו בברכה שברכו אז על כל הימים, ואף למאן דאמר דכיון שבירך יום טוב ראשון שוב אינו מברך. והטעם, דמאחר דהיו פטורין אז ממצות סוכה דכל הימים, שהרי בשאר הימים שומרי בהמה פטורים באמת מן הסוכה, רק שישבו בסוכה מחמת מצות אכילה בלילה הראשונה שאינו בכל הימים, לכן אינה פוטרת ברכה דמצוה זו ברכת מצות סוכה דכל הימים דשתי מצות הן. ואף שעצם מצוות ישיבה בסוכה דכל הימים, ואכילה בסוכה בלילה הראשון הנלמדת בגזרה שווה

הלילה ט"ו בניסן שתי מצוות הן, בלא מצטער פוטרת הברכה דלילה ראשון את שבעת הימים משום דחייב אז גם במצות סוכה דכל הימים, והוי הברכה גם על מצוה זו ופוטרי כל הימים מאחר דנמשכה המצוה כל הימים בלא הפסק. אבל רב הונא בר ביזנא וגדולי הדור שהיו שומרי בהמות, היו פטורין כשישבו בסוכה בלילה הראשון ממצוות סוכה דכל הימים, רק שהיו חייבין במצות אכילה בסוכה, ולכן לא היתה הברכה רק על מצות אכילה בסוכה דלילה הראשונה, ולא על מצוה דשיבה דכל הימים בסוכה, ולכן אף שישבו אז בסוכה לא נפטרו בברכתם. ולכן מביא מהם הגמרא ראייה דאין צריך לברך בשמיני ספק ז'.

And, from the Iyun Hamoadim (Sukkos, Question 100), another answer: that in addition to teishvu k'ein taduru the obligation of Sukkah is to go from a diras keva to a diras arai. Since Rav Huna bar Bizna and the gedolei hador were traveling and didn't have a diras keva to "go from", they were patur from Sukkah.

בתחילה יש לבאר הא דאמר רבא "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי". ויש לדייק מאי דקאמר "צא מדירת קבע" הרי בפשוטו כשאומר שב בדירת עראי ממילא ידעינן שצריך לצאת מדירתו הקבועה. א"כ בזה מתיישבת הקושיא דחויב סוכה הוא "צא מדירת קבע לדירת עראי" וכיון שהם מאפר באו וגרו על פני השדה א"כ לא היו חייבים בסוכה כלל משום שלא היו בכלל "צא מדירת קבע" ולכן פטורים ולא מחמת "תשבו" (תירוץ הגרמ"פ זצ"ל בס' בני חיל).

6) A very tough riddle, based on Rav Yaakov Emden defending those who don't allow talking against the Rosh's proof in the Mor U'ktziah (Siman 432).

שם בטור. מידי דהוי אישיבת סוכה דלא הוי שיחה
הפסק. ע"כ.

וי"ל שאין זו ראיה, דהתם השיחה בסוכה אף היא מן
המצוה, דתשבו כעין תדורו בעינן, כל מה שעושה בבית
יעשה בסוכה, שכל ימי החג אדם עושה סוכתו קבע, ואי
אפשר בלי שיחה. אבל הכא שלא מענין הבדיקה, לעולם
אימא לך דהויא שיחה הפסק. מיהא שפיר מייתי ראיה
מאדם המדבר בתוך סעודתו. שוב ראיתי בדברי הט"ז

A number of acharonim, including Rav Simcha Zissel Broide and the Iyun Ha'moadim, bring the question and leave it with a tzarich iyun. That said, I did find a nice answer in the sefer Shabbos U'Moadim by a Rav Zev Freund (Chelek 3, p. 15): that the proof of the Rosh has nothing to do with whether talking interrupts the ability of the bracha to cover the mitzva; in that respect, it's clear that sukkah has a distinct advantage because the talking is part of the mitzva. Rather, all he is using sukkah to prove is that, as a psychological matter, we consider it possible to talk and still not be masiach daas from the mitzva. Looking at that aspect in isolation, teishvu k'ein taduru doesn't really matter and the proof works to show that in the case of bedikas chametz it's okay to talk following the bracha.

לקרי"ש ובין הגאולה לתפילה, ובזה אין
מעליותא בכך שהאמן הוא על אותה
ברכה.²

כבר התחיל במצוה וחלה הברכה, אלא
מה שאין להפסיק בדיבור היינו משום
היסח הדעת מהברכה וכמו שנתבאר,
ומעתה מקשה הרא"ש דא"כ אף בסוכה
שייכת סברא זו שיחשב הדיבור להיסח
דעת מן הברכה, כי מציאות שיחה היא
היסח דעת, וממילא אינו מקיים את כל
המצוה על דעת הברכה. ואם מ"מ חזינן
שאין דיבור נחשב הפסק בסוכה, על
כרחך שאין כזה דין שלא להסיח דעת
מהברכה אלא כל איסור הפסק הוא רק
עד התחלת המצוה, וממילא שוב אם
הפסיק בתוך הבדיקה לא יחשב הפסק.

ולפי"ז יש לבאר את השגת הרא"ש
על הגאון מכך שדיבור בסוכה אינו
הפסק, ותמה המור וקציעה, הלא
בסוכה הוא מקיים מצוה תוך כדי
הדיבור ואין בכך הפסק, ומה היא הראיה
להפסק בדיבור בבדיקת חמץ. ויש
לומר שהרא"ש הבין שמה שכתב הגאון
שאין להפסיק באמצע הבדיקה, אינו
משום שהברכה עדיין לא חלה, שהרי

I suppose another possible answer is that the Rosh is bringing his proof from

someone who left his sukkah mid-meal and talked (and would still not have to make another bracha despite the time outside the sukkah not being teishvu k'ein taduru), but I prefer the first answer.

7) This question is asked by Rabbi Eliyahu Boruch Finkel in the sefer Mi'shulchan Rabbi Eliyahu Baruch (p. 155), who provides a simple answer in the name of Rabbeinu Manoach and the Nishmas Adam: that Sukkah is different from tefillin because its mitzva is teishvu k'ein taduru: just as in a person's house it's normal to exit to use the bathroom in an outhouse, so too in the sukkah, so it's not an interruption in the mitzva at all. He also offers a separate distinction of his own: that in the case of tefillin, it is prohibited for the mitzva object itself to enter the bathroom, while in the case of sukkah, it's the person who is going to a place where the mitzva is simply not possible to perform. He brings an interesting proof for this answer in the name of Rav Meir Shmulevitz: that if a person ate in the bathroom, he would be in violation of the requirement to eat in the sukkah, so clearly the chiyuv still applies there in some sense.

היסח הדעת לגבי ברכת לישב בסוכה ולגבי תפילין

כשאדם יוצא לבית הכסא אי"ז סתירה עם דירתו שכך ניהוגו בדירה, שיוצא לבית הכסא אפילו אם הוא בחצר, ואי"ז סתירה לדיוריו, והכא נמי לא שנא, וא"כ לא נתבטלה מצותה של סוכה, וכדברים אלו מבואר ברבינו מנוח (פ"ו מסוכה ה"ב) ובנשמת אדם (יב, א).

אולם יש לומר בזה עוד חילוק, דתפילין בבית הכסא הוי סתירה טפי מסוכה בבית הכסא, דתפילין עצם החפצא אסור בבית הכסא, משא"כ בסוכה הוא

הנה קי"ל דהיושב בסוכה והוצרך לנקביו, אי"צ לחזור ולברך לישב בסוכה כשחוזר לסוכה, וכמש"כ המג"א (תרל"ט, יז הובא במ"ב שם, מו) והטעם כיון שלא היסח דעתו ממנה, ויש לעיין מאי שנא מתפילין, שאם אחר שהניחם הוזקק לצאת לבית הכסא שצריך להסיר את התפילין, וכשחוזר ומניחם צריך לברך שוב על הנחת תפילין, כדאיתא בסוכה (מו, א) ע"ש, וצ"ע.

ובפשוטו החילוק הוא דשאני סוכה שמצותה תשבו כעין תדורו, וכשם שבדירה

איסור אכילה חוץ לסוכה, הרי דמצוה רמי עליה אף כשיושב שם, והוא שייך בדין הסוכה וחיוביה.

אמנם עדיין יש לשאול במי שהיה עוסק בתורה והוזקק לבית הכסא וחזר ללימודו שא"צ לחזור ולברך ברכת התורה (או"ח מז, י), דמאי שנא מתפילין, והרי לכאורה בית הכסא הוא סתירה גמורה לתלמוד תורה וכבר תמה בזה הגר"א (מז, י), וע' במ"ב (מז, כד).

דין על הגברא דאופן קיום המצוה של סוכה לא יהיה שם, כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו כמבואר בחולין (פז, א), אבל אין זה סתירה והפקעה לעצם המצוה, ומש"ה אין בזה כדי להצריכו לחזור ולברך.

ושי"ב הגאון ר' מאיר הלוי שמואלביץ שליט"א אמר להכריח כן שבסוכה לא נפקעת המצוה גם בבית הכסא, שהרי אם יאכל בבית הכסא, הרי בודאי יעבור על

8) This question is also brought down in Mi'shulchan Rabbi Eliyahu Baruch (p. 144), where Rav Finkel answers that the safek of the Mishna Berura is not whether the mitzva of yeshivas sukkah applies for all seven days, but whether the separate obligation (according to the Gr"a) of achila ba'sukkah learned from the tes vav-tes vav gezeira shava applies for all seven days.

יש קיום מצוה כל שבעה בישיבה בסוכה, ולא חקר המ"ב אלא לגבי המצוה הנוספת של אכילה בסוכה, הנלמד מגז"ש דט"ו ט"ו, שלולי דברי הגר"א ודאי הילפותא מלמדת אותנו רק חיוב לליל ט"ו, משא"כ לדעת הגר"א יש מקום לומר שאנו למידים מהילפותא גם לשאר הימים, שיהיה מצוה נוספת של אכילה מלבד המצוה של ישיבה.

ונמצא שבאכילת כל שבעה יהיו לו שני קיומים, א' של ישיבת סוכה, ב' להגר"א גם מצוה נוספת של אכילה בסוכה, ויש בזה הרבה נפק"מ כנ"ל, וזהו שהדגיש המשנה ברורה דאיכא מצוה לכתחילה לאכול פת כל שבעה ימים, והיינו דוקא פת ולא מיני תרגימא, ויברך על זה לישב בסוכה, והיינו שכולל בברכה גם המצוה המיוחדת הזאת.

ובאמת איכא עוד נפק"מ דיקיים מצוה להגר"א אפילו באכילת כזית פת כמו בליל ט"ו שפסק השו"ע דסגי בכזית, ולאותו צד במ"ב בשיטת הגר"א יוכל לברך לישב בסוכה אפילו על כזית פת בחוה"מ².

המצוה דט"ו ט"ו, ביסודה הוא מצות אכילת פת, ורק שדינה שתיאכל בסוכה.

והבאנו כמה נפק"מ בזה, א. לענין שנצטרך אכילה בתאווה. ב. שנצטרך דוקא פת ולא מיני תרגימא. ג. שיתחייב אף בכזית, ולא נצטרך יותר מכביצה שזה השעור שטעון סוכה [ורק שבראשונים כתבו דשאני ליל א' דאחשביה בכזית]. ד. שלא יאכלנו עם דבר הרשות, דאתי טעם דרשות ומבטל לטעם דמצוה. ה. שבפת גזול לא יצא ידי חובה מטעם מצוה הבאה בעבירה. ו. שיהא שיעור האכילה תלוי בכדי אכילת פרס. ז. וכן נפק"מ למצוות צריכות כוונה אי בעינן כוונה על האכילה או על הישיבה.

וכל דינים אלו נובעים מהחיוב אכילה של ליל ט"ו הנלמד מט"ו ט"ו מחג המצות, אבל משום מצות ישיבת סוכה לא היה כל דינים אלו.

אשר לפ"ז נראה דשורש ספיקו של המשנה ברורה, אינו לענין המצוה של בסוכות תשבו שבעת ימים, שבזה ודאי

The answer is also mentioned earlier by Rav Mendel Zaks (Kisvei Rabbi Mendel, p. 329).

וביאר לו סברתו, שהרי הרמ"א פוסק שבלילה הראשון אע"פ שיורד גשם אוכל כזית בסוכה, וההסבר בזה שדין תשבו כעין תדורו הוא רק על ישיבת סוכה, אבל בלילה ראשונה שיש מצות אכילה בפנ"ע מילפותא דחג המצות, בזה לא נאמרה ההלכה של תשבו כעין תדורו, שזה נאמר רק בנוגע להלכות ישיבה בסוכה. והנה במשנה ברורה בסי' תרל"ט ס"ק כ"ד, כ' נסתפקתי לפי מה שידוע דעת הגר"א דמצוה לאכול מצה כל שבעת ימי פסח כפשטיה דקרא שבעת ימים תאכלו מצות, אלא דמ"ע הוא רק בערב, משא"כ אח"כ הוא רק מצוה בעלמא, אפשר דה"ה הכא מצוה לכתחלה לאכול פת כל ז' ימים ולברך לישב בסוכה, עכ"ל. ועל הצד שיש מצות אכילה בסוכה בכל כזית וכזית שאוכל במשך ימי החג, א"כ זהו מצות אכילה שלא שייכת כלל לישיבת סוכה, ולא נאמר עליה הדין של תשבו כעין תדורו, וממילא לא יקרא הדיוט מי שיושב בסוכה בגשם לקיים מצות אכילה, כדמוכח מלילה הראשון.

Best,

David Birnbaum

Shalom R' Dovid,

Below are my answers to all 8 of the riddles you posed:

1) The Moadim Uzmanim 6:24 asks your question (why don't we say בטר אזלינן לא by piku'ach Nefesh case with one doctor). He notes that shulchan aruch paskins that if 2 doctors say to eat and 100 doctors say not to eat, we still make the חולה eat. It's only in a case where there's *1* doctor who says to eat against a larger number that we ignore the single doctor. He argues that there's an assumption in halacha that a doctor is likely to err, and his assessment isn't taken as a clear "psak" like a hora'as chacham. As such, when there's only one doctor saying to eat against a majority who say not to eat, we assume the one doctor is just making a mistake, and his

opinion is battel to the majority, such that it isn't considered even a safek of piku'ach nefesh. In contrast, the moment *two* doctors are of the same opinion that the חולה should eat, their opinion is given chashivus and we can no longer assume it's just a mistake. As such, no matter how many doctors argue against them, it's considered פיקוח נפש ספק and the חולה will eat.

2) The Rabbeinu Yerucham you quoted presumably means the same thing as the Noda BIyehuda Tinyana Yoreh Deah 210 who says that the hagdarah of piku'ach nefesh is only when there's a חולה לפנינו. But when there's no חולה לפנינו, and just a חשש that someone will one day become deathly ill, halacha doesn't view this as פיקוח נפש to allow for one to violate issurim. For instance, one cannot violate issurim deoraisah of Shabbos to go to medical school because some day it may help someone who is deathly ill. If there's no חולה לפנינו we can point to as having a terminal condition, halacha doesn't view it as piku'ach nefesh. See the Mareh Habazek 5:45 who seems to have understood the Rabbeinu Yerucham that way, as he groups it together along with the Noda Biyehuda's Teshuva.

3) The gemara in Avodah Zara 17a itself seems to answer your question. The rule is that *generally* teshuva elongates one's life (as Yoma states), but the Gemara in Avodah Zara there says there's another rule that if one is doing Teshuva from heresy, he will die soon thereafter. The gemara there also concludes that since R' Elazar Ben Dordai's was so obsessed with arayos, it was like doing Teshuva from heresy, and he therefore died soon thereafter. The Maharsha there explains heresy is an aveirah which ba'alei teshuva struggle to avoid relapsing to, so it's a chessed Hashem does to end their lives before they relapse. Similarly, R' Elazar Ben Dordai's obsession with arayos was such that it would be very difficult to him not to relapse into that sin despite doing Teshuva. As such, in those specific instances, the רבש"ע does a chessed to the ba'al teshuva by killing them quickly while they're still a tzaddik. However, the rule in Yoma still stands that in *most* cases, a ba'al teshuva's life is elongated by doing teshuva.

4) With regards to your question on the Rema from Reb Chaim (why can't he start the meal early and just eat a kezayis after tzeis), the Divrei Yechezkel 45:5 discusses this. He answers that it's true that to be yotze the חיוב of eating bread in the sukkah, one could have just started earlier and had a kezayis after tzeis. However, he argues that the Rema is being Choshesh for the shitah of Tosfos in Kesubos 47a that Tosefes Yom Tov only creates an issur melacha, but it doesn't imbue the time beforehand with the actual status of Yom Tov. As such, Rema is being מחמיר that one can't make a לישב בסוכה (which one makes in kiddush) until after tzeis, since the חיוב of sitting in a sukkah doesn't kick in until it's actually tzeis, even though one has already accepted tosefes yom tov upon themselves.

5) A few possible answers to the question from Sukkah 47a that seems to imply there's a פטור of holchei derachim even on the first night. a) The Sefas Emes on that gemara in Sukkah explains that they in fact *did* eat in the sukkah on the first night. The gemara's question from the מאן דאמר of כיון שבירך really just means that one doesn't make a bracha after the first night only because they had one long, uninterrupted חיוב from the first night until the end of sukkos. However, since their חיוב *was* interrupted during chol hamo'ed when they were באפר, they should have made a bracha again the next time they sat in the sukkah. Since they didn't do so when that occurred on Shemini Atzeres, you see that you don't make a bracha on Shemini Atzeres. b) The Or Same'ach Shofar 6:13 also understands they made a bracha and sat in sukkah on the first night, and gives a different read of what the gemara's proof was. c) The back of the mesivta on that gemara brings a number of Acharonim who understand that the reason they were באפר was because there was a sakana for the Jews, so they fled the area. If so, one could say they in fact didn't sit in the sukkah on the first night, but not because of a פטור of הולכי דרכים, but because of סכנת גפשות.

6) You asked how the Rosh can bring a proof that one can talk in the middle of doing a mitzvah from the mitzvah of sukkah when one is allowed to talk.

You asked what the proof is as the Mishnah Berurah quotes the Maharil that one should talk in the sukkah as that's *part* of the mitzvah of תשובו כעין תדורו. The answer is that this is lichorah a machlokes whether speaking is part of the mitzvah. Even within the Mishnah Berurah himself, it's unclear. For instance, that same Mishnah Berurah in 639:2 quotes the Shlah that one should only speak דברים של קדושה in the sukkah, but not divrei chol. Furthermore, if you look at Sha'ar Hayziyun 639:4, he says based on the Elyah Rabbah that if one has to speak divrei chol (not dvarim shel kedusha), they should do so in the sukkah because it's still a mitzvah that one is sitting there. Meaning, the mitzvah is *not* speaking in the sukkah, but sitting in the sukkah. As such, it's likely the Rosh disagreed with the Maharil and thought that the geder of תשובו כעין תדורו was not so expansive as to include normal speech, and therefore there's a good ra'ayah that unrelated speech isn't a hefsek in the midst of doing a mitzvah.

7) You asked why one doesn't need to make a new לישב בסוכה after one goes to the bathroom when we see by tefillin that when one does something that can't be done while doing that mitzvah (like going to beis hakisseh), a new bracha is necessary, and the Mishnah Berurah says it's אסור to go to the bathroom in the sukkah. The simple answer is that going to the bathroom is unrelated to the mitzvah of tefillin, and since it's a contradiction to it, a new bracha is necessitated. In contrast, the mitzvah of Sukkah is different since the whole mitzvah is to treat it like one treats their home. The same way one wouldn't relieve themselves in the middle of their living room, and that going to a separate room for the bathroom maintains their esteem and regard for their living room, so too when one leaves the sukkah to go to the bathroom, that's a fulfillment of תשובו כעין תדורו and they haven't been mevatel the mitzvah of sukkah. As such, no new bracha is required. See Rabbeinu Mano'ach Sukkah 6:12 who I think is trying to say this:

דכל מידי דהוא מענין המצוה לא הוי הפסק וא"ת והרי תפלין אם חולצן כדי להכנס לבית הכסא ודעתו להניח מיד כשיצא חוזר ומברך לא דמי דהתם ההפסק שעשה לא היה צורך תפלין כלל

8) Finally, you asked a kashya on the Mishnah Berurah 639:24 who thinks there might be a mitzvah kiyumis to eat in the sukkah all the days of sukkos according to the Gra who says that same idea by matzah on Pesach. You asked that lichorah it's פשוט that there's a mitzvah to eat all the days in the sukkah since תשובו כעין תדורו tells you there's a mitzvah to do all of your eating in the sukkah throughout sukkos. I think the answer to this one is two-fold. First, the Mishnah Berurah is just talking about a mitzvah to eat *bread* on the other days of sukkos. תשובו כעין תדורו tells you there's a mitzvah to eat in the sukkah, but the Mishnah Berurah is entertaining a separate, additional mitzvah to specifically have bread like one is required to have on the first night. Second, the Mishnah Berurah's chiddush is unrelated to תשובו כעין תדורו but is saying there'd be a mitzvas kiyumis as an extension of the din to eat in the sukkah on the first night. As such, it's mistaber to say that mitzvah would apply even when the normal peturim from תשובו כעין תדורו apply. For instance, if one were a holchei derachim or mitzta'er, they're pattur from the sukkah due to תשובו כעין תדורו; but the mishnah berurah is saying there may be an extra mitzvah kiyumis to sit in the sukkah which exists *despite* the הולכי פטורים of הולכי פטורים and mitzta'er, the same way we mandate that mitzvah on the first night despite those peturim.

Gut Mo'ed and Kol Tuv,

Yosef Posy

Name: Chaim Shulem Hechel

חיים שלום העכיל

1) In Y"K the sufek gets unraveled by the attending physician. As opposed to the מפולת and הצלה where the condition is unknown.

2) were מחמיר בהלכות שבת כשברור "שעכשיו הוא בגדר חולה שאין בו סכנה אפילו יהיה בסכנה בהבא... אבל מיקילין שהמצב לא ברור.

- 3) תשובה מאריך שנות. אבל יש דברים "שמיתה" בלבד מכפר. והיא זכה למיתה
- 4) ילפינן ט"ו מפסח שצריך להיות "לתאבון" ממילא א"א לאכול מקודם
- 5)
- 6)
- 7) ההולך לפנות מסוכה אינו עושה הפסק בכלל בגלל שהוא מקיים תישבו כעין תדורו, הסוכה מחרח רק דברים המותרים וגם מחרח לפנות באופן היתר. משא"כ תפילין מחרח ללבוש אותם בלי הפסק מרישא ועד גמירא.
- 8) לפי שטות ליסקא, יש מצוה בקום ועשה לאכול מצות כל שבעה*

-----

1. When there is a rov about opinions, that one doctor has one opinion vs the other doctors' opinions, we don't count the minority opinion at all. It's kman dilesa. We are only concerned with the minority if it's a statistical/probability issue, which is what rov usually is dealing with.

3. When it says that you get arichus yamim for doing teshuva, it is not literal. It means in olam haba, he gets more eternal reward than what he would have otherwise received.

Similarly, it says in shema after tefillin and mezuzah, that l'maan yirbu yimeichem, and it does not mean that everyone who put on tefillin and mezuzah will live a long life.

4. With matza itself, the halacha is that you cannot start the seder a few hours before tzeis, and just make sure to have start motzi/matza after tzeis. Chazal understood that lechem oni - she'onim alav devarim harbei - needs to be eaten along with the sippur yetzias mitzrayim. So the din of eating matza after tzeis will also require that the other parts of the seder that precede matza which are all parts of sippur yetzias mitzrayim, also need to be done after tzeis. The mitzva of matza is not done in a vacuum, separate from the rest of the seder. Similarly, the mitzva of eating in the sukka is not a mitzva in a vacuum separate from the actual sitting in the sukka. Just like

the eating of a k'beitza in the sukka needs to be done after tzeis, so too the sitting in the sukka and eating of the rest of the meal that goes along with it, need to be after tzeis.

5. Normally if someone would be in pain, mitzta'eir, by sitting in the sukka, then he is not required to put himself in the situation of living in the sukka that way because it's not the way he would live in his house. It has to be similar to the way he would live in his house. On the first night, the din requires that he live in the sukka even if he would not normally live in his house with such a degree of tzaar. This din is specific to people who live in their house, and need to leave their house and live in the sukka. But the shepherds who spend all of their time outside their house, since they are not ever living in their house, the din does not require them to live in a sukka on the first night either.

6. Although all of the conversations you have in the sukka are a fulfillment of the mitzva of yeshivas sukka, chazal said you only make a birchas hamitzva when you eat in the sukka. Once you eat in the sukka, after making the birchas hamitzva, all of the talking you do are not viewed as a break between your birchas hamitzva and the eating that triggered that birchas hamitzva. Similarly, chazal want you to do a checking for chametz on the night of the 14th. You can check for chametz all year round, but they said to check for chametz on the 14th and to make a bracha on the checking. Once you have started that checking, after the birchas hamitzva, any talking that you do after that is not considered a break between your birchas hamitzva and the mitzva.

7. The halachos of kedushas tefilin that require that you cannot have them on in the bathroom, stem from the fact that the tefilin contain the shem hashem in them. In the bathroom, not only cannot you not say shem hashem, but you cannot even think about divrei torah. So the bathroom is a contradiction to the mitzva of tefilin. Sukka is different in that it does not have the same degree of kedusha. It is true that a person should not say

devarim bitalim in the sukka, but of course if he is spending all of his time in the sukka, he will say devarim bitailim and it does not contradict his mitzva. Just like when he has a seuda in his dining room, and leaves in the middle to go to the bathroom, he does not need to make new brachos to continue his meal. By the same token, when he goes to the bathroom and returns to his sukka, he does not need to make new brachos.

8. Although there is a mitzva to live in the suka for all seven days, perhaps the mitzva is just to be there, by talking there and sleeping there. But not necessarily a mitzva to eat a shiur of mezonos/bread that will require a birchos hamitzva. There are 2 levels in the kiyum hamitzva. The mishna berura is not sure if the Gra would hold you get an extra level of kiyum hamitzva all seven days. Or are you only required to do the second level of the mitzva on the first night.

Yosef Saltzman

תשובות דא התיקת של סוכות תשכ"ד א"ב

שאלה א

ת"א
אין דבריו של אחד במחזות שנים ~~הוא~~ ~~הוא~~ ~~הוא~~ והואם שהלכין אחי השנים
אין משום שהם רוב מאלו שהיוהו זהו נמשך כלל ובאין אין כיון שום
בב נגד השנים
ת"ב

מבואר הוא חזקת ~~הוא~~ ^{סכנה} אלא מסתלקו במה ספקות ואלו אהתיקות
איעה חזקת סכנה

שאלה ב

אפשר סרבינו ירוחם מדברי ^{בבב} ~~הוא~~ ~~הוא~~ ~~הוא~~ אע יאמינו אמוצ'ם ~~הוא~~ ~~הוא~~ ~~הוא~~
אין יסובן (הצ"ח נמי ס"ה)
מדבר סיכוי אגון א"די סכנה זו התפתחות המחלה
אבל אין שמעיה החילוק גמול אגרום או סכנה

שאלה ג

תשובה מארכת שנתנו קרוב דגימות אבל אין אמינות שיתר טוב איבדנו שימוג
משעממשיני ז"א בו דורגלו סה" רש"י בדפיה ג" או יותר טוב שימות כדאי ס"א
אדגור אה"כ דוד דגירות

Hi Reb Dovid,

I have worked through the 8 sukkos riddles that you put out, it took me many hours and B"H I think I got them. Also a groiseh shkoyach for your hard work in putting out the weekly podcasts, they are really enjoyable and informative!!

Q1: [הולכים בפקוח נפש אחר הרוב OR NOT?] see the moadim Uzemanim (in chelek 6) from rav moshe shternbuch shlit"a who asks that we dont go after Roiv by Pikuach nefesh. He answers that every doctor can make a mistake so its not vadai, however when there is no other opinion then we can rely on him, and even though there is a sofeik, by pikuach nefesh its muttar. however the opinion of 1 doctor is botul to the opinion of 2, because the 2 is a "דיעה ברורה", and a sofeik is not moitzi from a vadai, but when theres 2 doctors of the same opinion then its already a "דיעה ברורה", even though there are many against them and we dont go after roiv by pikuach nefesh. so we do see the rule that we dont go after Roiv, its just that when there is 1 against 2 where we say that the 1 is probably making a mistake in such a case we go by the opinion of the 2 doctors. so it is not a setira and we really pasken that אין און הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, and Hatzala can be mechalel shabbos even though they know that there is a very small chance that it is pikuach nefesh.

Q2: [CHOILEH SHE'EIN BO SAKANA WHICH WILL COME TO A SAKANA: SHABBOS VS YOM KIPPUR] The Magen avraham(siman 328 sif katan 5) and the machatzis Hashekel (ibid) ask the question. see the Ketzos hashulchan (siman 135) and badei Hashulchan there (s"k 10) who answers that by Yom Kippur Rabeinu Yerucham holds he must eat, and when we say by Shabbos that you are not mechalel we mean a choleh who is not in sakana now however he can come to a sakana through his illness worsening but not by refraning from bieng mechalel shabbos for him, so in such a case you cannot be mechalel shabbos. (however if as a result of not being mechalel shaboos, it could come to sakakna, then you can in fact be mechalele shabbos for him). nevertheless on shabbos Rabeinu yerucham is

mattir to do a derabonon, either because it is a level up since we are chosesh that it can come to a sakana (and its not like a regular choleh se'ein bo sakana which will not come to a sakana) or because he hold like the Rashba that also a choleh She'ein bo sakana we allow you to do a derabonon.

Q3: [אלעזר בן דורדיא ר' DIEING IMMEDIATLY AFTER TESHUVA] the ערבי נחל (חיי שרה, Hashem waiting for his teshuva is not מערך ימים rather that ע"י Hashem waiting for his teshuva the רשע lives on in this world because if he can't do teshuva then there is no סיבה לקיומו this is what we mean that it is "מערך ימיו" [see also בן יהוידע on the Gemara].

Q4: [QUESTION OF RAV CHAIM BRISKER WHY NEED TO WAIT FOR NACHT TO MAKE KIDDUSH ON FIRST NIGHT] my rav answered the question of Rav Chaim, that firstly kiddush bemokom seuda requires it to be when the main seuda of the night can be eaten, which is the achila in the sukka, and also shehechyonu goes on the sukka as well and has to be when it is a chiyuv. see the Biur Halacha there (639:3).

Q5: [HOW DID RAV HUNA BAR BIZNA NOT EAT IN THE SUKKA ON THE FIRST NIGHT?] Rav Elyashiv (in his He'oros on sukka) asks the question. [Rav Elyashiv says that because of the question some Meforshim are goes not "דמאפך אתו", rather "מאיפרא", which refers to איפרא הורמיז how was a queen so therefore they were busy with a mitzva (e.g. pikuach nefesh) so they were oisek b'mitzva so they were pottur from sukka. however Rav Elyashiv says that from both rashi and tosfos it seems that they are goes the original girsa]. so we have to answer this question based on the Maharshal (sukka 27) who says that that which we learn out from ט"ו ט"ו from matza that so too theres a chiyuv of sukka on the first night, thats not to actually eat in the sukka rather it is to eat bread, that just by pesach theres a requirment to eat matza so too on sukka theres a chiyuv to eat bread, and it just happens to be that on sukkos if you eat bread you need to eat it in the sukka, but the ikkur chiyuv of ט"ו ט"ו is similar to matza that on sukkos there is a chiyuv to

eat bread.

Q6: [LECHOYRA BY SUKKA YOU CAN TALK BC OF TESHVU KE'EIN TADURU SO HOW DOES THE ROSH BRING A ראייה TO BEDIKAS CHAMETZ?] You can answer that the dibur may have been a hefsek not because you are doing another activity rather because you are forgetting about what you are doing. so if you are in the sukka and are speaking about a random inyan (e.g. news or politics) and you would forget that your in the sukka, then that could be a hefsek, and this fits with the opinion of the Bach (625) who holds that one must keep in mind the intention of the mitzva of sukka, as the possuk (Vayikra 23:42) says "למען ידעו דרתיכם". And this is the tzu shtel of the rosh.

Additionally see the Tur (640) who writes: ונראה שאין כל אדם יכול לומר מצטער אני ליפטר אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו. In other words, the Tur hold that there must be some sort of "objective" criterion for the pettur of mitzta'er. The Bi'ur Halocho (640) mentions that the Ran (Sukka 12a, s.v. choson) most likely disagrees, but the Rema (640:4) paskens like the Tur. So it could be that not everyone is mitzaer from not being mesiach da'as by idle chatter, so it would not come under the category of teshvu ke'ein taduru.

Furthermore, you could answer based on the sefer Yere'im who holds that we only hold that the din of Teshvu Ke'ein toduru gives you a pettur of tzar when the tzar is coming from the sukka itself, because the sukka itself is the dirra so it doesn't need to be worse then your actual house but if its not from the sukka itself (eg. cold, heat,rain or insects ect.) then there is no pettur.

Q7: [NEW BROCHO AFTER USING THE בית הכסא -SUKKA VS TEFFILIN] since legabei mitzvas sukka it is inevitable that he will need to use the toilet and also it is a regular tzoirech K'ein Tduru it is nichlal in the brocho and not considered a dichui, al daas kein he said the brocho. however by tefillin going to use the toilet is a mikreh therefore considered a hesech hadaas. (according to this one could kler what the din would be when someone wheres tefillin all day, then maybe it is comparable to sukka that a new

brocho would not need to be said).

Q8: [MITZVA ALL 7 DAYS - SUKKA VS MATZA] the reason why the Mishna Berura is mechaleik is because by Matza the mitzva is only on the first night and after that there is no mitzva but the Gr"a was mechadish that there is also a mitzva on the rest of the 7 days, but by sukka whether you eat or not you are mekayem a mitzva with sleeping and טיול so מהיכא תיתי to be machadesh that theres a mitzva to eat all 7 days, even if there was a mitzva you would be mekayem with other things and you dont need to eat bread. see Moadim U'zemanim (1:90).

another answer is that the matza is different, because eating it on the other days is not for the sake of the mitzva of matza, but for the sake of his body to satisfy his hunger, because he cannot fill himself with chametz. but a person certainly does not dwell in a sukka for the sake of his body or to satisfy his hunger, but only to fulfill the mitzva, and therefore he must recite a brocho.

Shkoyach!

Shloimy Berlin, London, England

לכבוד הרב שליט"א ,

(א) הקושיא היה דאמאי ביו"כ הלכה הוא (והוא גמ' יומא פ"ג ע"א) דאם יש שני רופאים שאומרים דהחולה אין צריך לאכול ורופא אחד אומר דצריך לאכול הולכין אחר הרוב ואסור לו לאכול, וקשה דהלכה פסוקה הוא דאין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש ?

ולכאורה הביאור פשוט דכ"ז דא"ה אחר הרוב הוא משום דכל מקום שיש צד שיש שם ישראל תחת הגל צריך לחפש אחריו ולהצילו משום שיש בוודאות ענין של פקו"ג, משא"כ הכא שבזה גופא אם יש -אפילו ספק- פקו"ג, הולכין אחר הרוב, (ומצאתי שמרן הגר"נ קרליץ זצ"ל בחוט שני שבת ח"ד עמ' רל"ד מבאר כן עיי"ש)

(ב) הקושיא הוא דבס' תרי"ח חזינן דהלכה הוא דחולה מאכילין אותו מיד אפי' שאינו חולה שיש בו סכנה כעת ורק שלא יובא לידי סכנה (עיי"ש במג"א ס"ק ב' ופרמ"ג שם ובביאור"ה שם תחלת הסימן), וקשה דבסימן שכ"ה בב"י סיעף

ה' מביא רבינו ירוחם דחולה שאין בו סכנה כעת השתא אפי' שיוכל לבוא לידי סכנה אין מחללין עליו איסור דאורייתא ?

הנה עיי"ש במג"א שם בשכ"ח ס"ק ה' שמבאר דהמחבר סותם להדיא דלא כר"יו וזה שמציין שם הרמ"א וכן גורס שם הרעק"א בהדיא ברמ"א עיי"ש ומביאו המשנ"ב שם (וע' בקצה"ש בבדי השולחן סימן קל"ה ס"ק י' מה שמיישב שם אפי' לפי הר"יו, וע' גם למוחז"ק הגה"ק בעל מנורה הטהורה זצוק"ל שם בשכ"ח ס"ק ז' מש"כ לחלק, וע' בב"ח תחלת תרי"ח שגם הרמב"ם סובר כר"יו וע' במפתח פרנקל שביתת עשור פ"ב ה"ז):

ג) הקושיא היה דגמ' יומא פ"ו ע"ב "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יהונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם וכו' " וצ"ע בדגמ' ע"ז י"ז ע"א יש אריכות מהמעשה דר"א בן דרודיא שעשה תשובה ומת מיד ?

הנה עיי"ש תחלת הסוגיא דאמרינן שם רב חסדא בשם מר עוקבא דכל הפורש ממינות מיית וע"ז מקשה שם בגמ' דהא חזינן בר"א בן דרודיא שמת והא הוא עשה תשובה על עברות דזנות ולא ממינות ומתרץ שם הגמ' דהתם משום דאביק בה טובא כמינות דמיא עכ"פ חזינן דבזנות ועבירות שאביק ביה הוא שונה ואין סתירה, (וע"ד אגדה עיי"ש במהרש"א וחיודושי אגדות למהר"ל בביאור הענין, ויש לציין לספר בינה לעיתים דרוש נ"ו מביאו בעבודת עבודה למהר"ש קלוגר וצ"ל שם שמבאר דזה שמארכת ימיו היינו קודם חטאו והקב"ה מאריך אף וממתין שישוב עיי"ש):

ד) הקושיא בשם "מרן הגר"ח זצוק"ל" דהרמ"א בסימן תרל"ט סעיף ג' כתב דלא יאכל בליל ראשון בסוכות קודם שיהא ודאי לילה וקשה דהא הטעם הוא משום דאיתקש למצה ושם כתוב ואכלו את הבשר בלילה הזה וה"נ גבי סוכה דילפינן מיניה ולכאורה אמאי אינו צריך לאכול מבעוד יום בסוכה ומשום דינא דט"ו ט"ו יאכול בלילה עוד שיעור אכילת מצוה ויכוין שזה אוכל לשם מצוות ליל ראשון ?

הנה המקור דהגר"ח הוא בספר "דברי יחזקאל" סימן מ"ה אות ה' והקושיא הוא דהא איכא דינא דתוספות יו"ט וא"כ מחוייב הוא לאכול אז בסוכה משום דחל עליו מצוות היום מאז, משא"כ בפסח דאין לחייבו לאכול בתוספות דהא יום הוא והמצווה הוא בלילה דווקא, אבל בסוכות דאפילו ביום מחוייב בסוכה ואי משום ההיקש יכול הוא לאכול עוד בלילה ויקיים המצווה אז, והדברי יחזקאל מתרץ שם לפי מה שמאריך שם בסוגיא דתוספות יום (ובסתירת התוס' כתובות מ"ז ופסחים ר"פ ערבי פסחים בזה כידוע) דתוספות יום הוא רק על איסור עשיית מלאכה ולא על מצוות היום, ובאמת דלא סגיא בזה לכאורה דנניח דאינו מחוייב רק בלילה מ"מ אמאי אמר הרמ"א בלשון דלא יאכל עד שיהא וודאי לילה איזה איסור יש בזה, והנה באמת הקושיא דהגר"ח מבאר היטב המטה אפרים בתרכ"ה סעיף מ"ג ובאלף למטה שם ס"ק ע"ב דמבאר שם ג"כ דליכא דין תוספות לענין מצוות סוכה והוסיף "דאם יאכל מבעוד יום מיחזי כמוסף על המצווה" עיי"ש, (וע"ע בספר הנפלא "שלמי תודה" סימן ג' וסימן פ"ח):

ה) הקושיא הוא דגמ' סוכה מז ע"א "דרב הונא בר ביזנא וכל גדולי הדור איקלעו וכו' גמירי דמאפר אתו" ובקצרה הגמ' מביא שם ראיה דבשמיני לא מברכינן דהא חזינן דכל גדולי הדור לא ברכי בשמיני ספק שביעי ולא ברכי ומקשה הגמ' דילמא סבירא להו כמ"ד כיון שבירך יו"ט ראשון שוב לא מברך ומתרץ הגמ' גמירי דמאפר אתו ופירש רש"י

ותוס' דהיינו שהיה באין מאפר ששם היו בהמותיהן רועות ולא ישבו בסוכה כל ימי החג, והיינו דהוה פטורים מן הדין
דהולכי דרכים ומשום כן לא יתכן דלא ברכו בשמיני משום המ"ד דבירך ביום ראשון שוב לא יברך ובהיכרה דסברי
כריו"ח דלא מברכינן ביום השמיני ע"כ הצריך לידון, ולכאורה תמוה מאד דהא איכא מחלוקת הראשונים אם מצטער
מחוייב ביום ראשון לאכול בסוכה והרמ"א פוסק שמחוייב, א"כ לכאורה גם הולכי דרכים לחייב דהא הלימוד שהם
פטורים הוא מן תשבו כעין תדרו ובשניהם לא היו אוכלים בבתיהם אם היו להם צער או הם בדרך, וא"כ אמאי היו
פטורים ביום ראשון, והוא קושיא אלימתא ?

הנה זה שהולכי דרכים פטורים אפילו ביום ראשון הוא באליה רבה בסימן תר"מ ס"ק כ"ג ומביא רש"י דף כ"ו דפטורים
(וע' בפרמ"ג שגורס נ"ו ופשוט ע"ש) (ולא אבין אמאי מניח מעכ"ת בצ"ע במשנה אחרונה ס"ק ע"ג) ובאמת כן כתב
במג"א סימן תר"מ ס"ק ט"ו ע"ש במחה"ש וביד אפרים, וע' בפרמ"ג ס"ק ט"ו בסופו שמקשה על הא"ר מרש"י שם
דלא פטור רק בחוה"מ וגם דמאי שנא מגשמים דיום ראשון צריך להמתין והיינו כקושיין, והנה ע"ש בבכור"י ס"ק כ"ד
שהאריך להקשות כן ורוצה ליישב דהם עסקו בתורה ומשום עוסק במצוה הוה פטורי מסוכה ע"ש באורך, (ובאמת אינו
ברור להלכה שעוסק במצות לימוד התורה פטור ג"כ וע' באו"ש פ"א מהל' ת"ת ה"ב, וע"ע במשנ"ב במשנה אחרונה
שם ומהדורת דרשו שציינו להאו"ש ועוד מ"מ בזה, וע' כעת בספר עורה כבודי אריכות נפלא בזה) ומצאתי שגם
החלקת יואב בספרו קבא דקשייתא קושיא פ"ז כבר האריך בקושיא דנן (ע' במהדורת מנדלבוים ליקוט נפלא מגדולי
הדור), ואני יביא שני תירוצים א) בקובץ "משלחן מלכים" תשס"ז יש מאמר נפלא מ"מרן הגאון ר' משה פיינשטיין
זצ"ל" וקודם מיישב שם דמשום שיום ראשון מחוייב אפ"י מצטער שאינו בכל הימים א"כ אינה פוטרת כל הימים אפ"י
למ"ד שמברך רק ביום ראשון (ולכאורה הוא תלוי בהחקירה הידוע אם החוייב דט"ו ט"ו ביום ראשון הוא אותו חוייב
רק דליכא הפטור או דהוא מצוה מחודשת בפנ"ע ותלוי בחקירת הגאון הגרב"ד זצ"ל מקמניץ ואכמ"ל) וע"ש שמצדד
בזה טובא (ופלא ראיתי לש"ב הגאון ר' דוד בהג"ר יחיאל מיכל פיינשטיין שליט"א (בשיעורי מורנו רבי דוד עמ' ע"ט)
שמתרץ גכ"כ מתחלה אלא לבסוף מתקשה בזה בזה שמצדד שם ר' משה זצ"ל, וכן מתרץ ב"שלחן רבי אליהו ברוך
והגאון ר' אברהם גורביץ שליט"א בקבא דקשייתא מהדורת מנדלבוים ועוד אחרונים שם), ב) הגרמ"פ זצ"ל שם מביא
מאביו זצ"ל לתרץ דהולכי דרכים פטור אפ"י ביום ראשון ושונה ממצטער ע"ש באורך בביאור הדברים (וע' בדברי
מלכיאל ח"ג ס"לב) וכן מצאתי ב"שבות יצחק" סוכה פ"ב בסופו בשם מרן הגרי"ש אליאשיב זצ"ל בזה"ל והחילוק
הוא דפטור הולכי דרכים פירושו שמתר לו לצאת למקום שאינו מקום דירה וממילא אינו יכול לקיים חיוב
לילה ראשונה משא"כ מצטער הוא נמצא במקום דירה ויש עליו חיוב ישיבה בסוכה אלא שהותר לו לצאת
מסוכתו כשהוא מצטער בה והיתר זה לא נאמר על חיוב לילה ראשונה דדמי למצה עכ"ד וע"ע בספר
"חדרי סוכה" סימן ט', (וע"ע באו"ש הל' סוכה פ"ו הלכה י"ג ובשפ"א בגמ' שם ובמנחת פתים להגר"מ אריק זצ"ל
סוף תר"מ מש"כ עוב"ז):

1) הטור בתל"ב מביא בשם אביו הרא"ש דמותר לדבר באמצע בדיקת חמץ ולא הוה הפסק מידי דהוה אישבת סוכה וכו'
ולכאורה הדמיון לא דומה דהא בסוכה הדיבור גופא הוא חלק המצוה דכל מה שעושה בתוך הבית יעשה בסוכה
ולכאורה הדיבור הוא ג"כ מאותן דברים וכן משמע מהמשנ"ב תרל"ט ס"ק ב ובשערי ציון שם סק"ד ?

הנה הוא קושיא אלימתא וכבר הקשה כן "היעב"ץ במור וקציעה" שם בתל"ב, וראיתי למעכ"ת בספרו הבהיר "משנה אחרונה" שם סק"ז שמיישב בזה"ל ויש לעיין מדברי הרא"ש פ"א פסחים סימן י שכתב ז"ל וי"א שאין לבודק לדבר עד שיגמור הבדיקה ויש מוסיפין עוד יותר ואומרים שאם סח בדברים דעלמא שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך וכל זה אין נראה לי אלא שיש ליזהר שלא יסיח בין ברכה לתחילת הבדיקה ואחר שהתחיל לא הויא הפסק מידי דהוה אישיבת סוכה וכאדם המדבר בתוך סעודתו דלא הויא שיח הפסק להצריך לחזור ולברך על הסוכה וברכת המוציא' ע"ש ומובא דבריו בטור סימן תלב הרי כתב הרא"ש דלאחר שכבר התחיל במצוה לא הוי שיחה הפסק להצריך לחזור ולברך והוכיח כן משיבת סוכה דלאחר שבירך לישב בסוכה לא הוי השיחה בתוך סעודתו הפסק להצריך לחזור ולברך וצ"ב מדברי המשנ"ב כאן שכתב דהרוצה לספר עם חבריו יספר בסוכה דסוכתו צריך להיות כביתו בכל השנה ובישיבתו שם אף בעת דיבורו הוא מקיים מצוות ישיבה בסוכה וא"כ מהיכי תיתי שהדיבור יחשב הפסק בהברכה והרי בהדיבור מקיים מצוות ישיבת סוכה ואולי כוונת השער הציון דהקיום מצוה בעת דיבורו הוא רק בזה שיושב שם אבל עצם הדיבור בדברי חול לא נכלל במצוות סוכה וכן משמע מדברי השער הציון עכ"ד שם:

Ⓘ הקשה בהל' סוכה הלכה הוא דאם יצא מן הסוכה לזמן מועט ולא היסח דעת מן הסוכה אינו מברך כשחוזר ע' בב"י תרל"ט ס"ח בשם המ"מ, ובהל' ציצית סימן ח' סעיף יד פוסק המחבר דבציצית ותפילין צריך לברך אפ"י על זמן מועט כשחוזר?

כן מקשה המג"א בסימן ח סקי"ח, וע' שם בפרמ"ג שרוצה ליישב דבסוכה תשבו כעין תדרו וגם בבית יוצא הוא לחוץ משא"כ בציצית וכ"כ כמה אחרונים שם עי"ש בנשמת אדם לחי"א יב סק"א ובמקו"ח להחור"י שם, וראיתי ב"הליכות שלמה" שכתב בזה"ל ולכן נראה דשאני ציצית דהוי מצוה שעל גוף האדם ממש שהוא לבוש בטליתו ולפיכך כשפושט טליתו הוה הפסק וכן תפילין כמבואר כסי"כ"ה ס"ב משא"כ בסוכה שנכנס ויוצא בה שהוא לבר חיצוני ואינה ממש על גופו של אדם והרי היא אותה הסוכה גס כשיוצא ממנה ולכן אין היציאה ע"מ לחזור נחשבת הפסק עכ"ד (וכן מביאו מעכ"ת בספרו משנה אחרונה ס"ס תרל"ט), ובספר "מעדני שלמה" עמוד קפ"ט מביא מהגרש"ז זצ"ל עוד יישוב ע"ז וז"ל ואמר מרן שיש לחלק בין טלית לסוכה דבטלית וכן בתפילין שהיה לבוש בהם ופשט אותם מעליו הפשיטה מעליו הוי מעשה סילוק מקיום המצוה וכשחוזר ומתעטף או מניח צריך לחזור ולברך לדעת המחבר משא"כ בסוכה שיציאתו לא הוי מעשה סילוק דלא עביד מעשה לפשוט הסוכה מעליו אלא הוא דבר דממילא דממילא הוי חוץ לסוכה במקום שאין קיום מצות סוכה שם ולכן אפשר דמודה השו"ע שאינו חוזר ומברך כאשר יחזור לסוכה אם לא הסיח דעתו עכ"ד, וע"ע בספר "שלחן רבי אליהו ברוך" עמוד קנ"ה שכתב קצת באו"א ז"ל "אולם יש לומר בזה עוד חילוק דתפילין בבית הכסא הוי סתירה טפי מסוכה בבית הכסא דתפילין עצם החפצא אסור בבית הכסא משא"כ בסוכה הוא דין על הגברא דאופן קיום המצוה של סוכה לא יהיה שם כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו כמבואר בחולין פז א אבל אין זה סתירה והפקעה לעצם המצוה ומש"ה אין בזה כדי להצריכו לחזור ולברך וש"ב הגאון ר' מאיר הלוי שמואלביץ שליט"א אמר להכריח כן שבסוכה לא נפקעת המצוה גם

בבית הכסא שהרי אם יאכל בבית הכסא הרי בודאי יעבור על איסור אכילה חוץ לסוכה הרי דמצוה רמי עליה אף כשיושב שם והוא שייך בדין הסוכה וחיוביה אמנם עדיין יש לשאול במי שהיה עוסק בתורה והזקק לבית הכסא וחזר ללימודו שא"צ לחזור ולברך ברכת התורה דמאי שנא מתפילין והרי לכאורה בית הכסא הוא סתירה גמורה לתלמוד תורה מז וע' במ"ב מז' וכבר תמה בזה הגר"א כד', "עכ"ד ונראה לענ"ד שזה כוונת הערוך השלחן בסימן ח' סעיף כ' ביישוב הקושיא עי"ש:

(ת) המשנ"ב בתרל"ט ס"ק כד כתב בזה"ל נסתפקתי לפי מה שידוע דעת הגר"א דמצוה לאכל מצה כל שבעת ימי פסח כפשטיה דקרא שם שבעת ימים האכלף מצת' אלא דמצות עשה הוא רק בערב מה שאין כן אחר כך הוא רק מצוה בעלמא אפשר דהוא הדין הכא מצוה לכתחלה לאכל פת כל שבעת מים ולברך לישב בסכה עכ"ד ולכאורה קשה מאוד דהא בסוכה וודאי יותר מסתבר דאיכא מצווה דא"א לו בלא אכילה ושינה כל ימי החג ?

הנה הוא קושיא חמורה, והתירץ הוא כמו שמבארים האחרונים דספק המשנ"ב הוא אם יש מצווה דייקא לאכול פת כל שבעת ימי החג כמו בפסח וז"ל מעכ"ת בספרו הבהיר "משנה אחרונה" שם, "ומבואר מדברי המשנ"ב דבמצה פשיטא דאיכא מצוה כל שבעה ודוקא בסוכה מספקא ליה אם איכא ג"כ מצוה כל שבעה ויש לעיין מדברי הפוסקים שהבאנו לעיל בשו"ע סעיף ג שכתבו להיפך דבמצה ליכא מצוה כלל לאכול מצה כל שבעה רק איסור שלא לאכול חמץ ומשו"ה לא מברכים עליו כל שבעה ודוקא בסוכה כשאוכל מוטל עליו לקיים מצות עשה שיהיה אכילתו בסוכה ויש ראשונים שכתבו עוד יותר דהקישא דט"ו ט"ו מחג המצות הוא רק לענין אכילה אבל ישיבה ודירה חיובא איכא כל שבעה ומהאי טעמא מברכים עליו כל שבעה, וצריך לומר דאין כוונת המשנ"ב להסתפק אם איכא קיום מצוה בישיבת סוכה כל שבעה רק אם איכא מצוה לכתחילה להדר אחר אכילת פת כדי לקיים מצות סוכה כלשון המשנ"ב עכ"ד" וכ"כ בפשיטות "מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל"ל במנחת שלמה עמ"ס סוכה עמ' קל"ז, וכבר האריכו בזה בספרים ואציין לאחדים שראיתי "שלחן רבי אליהו ברוך" עמוד קמ"ג וב"שלמי תודה" סימן ו' ולאחרונה בספר "עורה כבודי" להרב סוכת חיים שליט"א שי"ל לאחרונה שהאריכו בזה:

שמואל ווערצבערגר

ווילמסברג

א' בסעודה א' הולך בקודש עם אהרן הרבי.
באותו אן הולך בקודש עם אהרן הרבי, ואין כבודם
הולך עמו בסעודה ואחריה.

ב' בסעודה א' אהרן על אישור מותו, על חיה שכל לא לזי סנה.
ל' חיה' בעם רבני ירום וירי שמה אן חיה שכל לתעבר ואמר חיה שיש
בו סנה, אבל לא יתעבר משום מניעת האיסור, ולכן אסור לילל. ~~אסור~~ כולם
לא לזי סנה ל' מניעת האיסור, מחללי.

ב' בסעודה א' תפסה מארכת וכו'.
ש' שברם ברכות, מארכת ה"ו אהרן ששם תפסה מארכת, ל' כ"ג שכל לזי.

ב' בקודש על עזרי הדא תר"ג, בבת אכלת על כזית אכל.
ש' שברם ברחמי חסד ל' הסודים בעובדות י"ו אהרן אלא אהרן הכהן
מחללי, ולכן עליו אסור אכלת משום ע"ז, ובאותו א"ז אחר אכלת ל' ש' ה"ו
באו בעבודת אסור אכלת משום בראש לתקן ה"ו א"ז אהרן שכל
הכזית ברוחם אכלת בה, כ"ג שמה לתקן ה"ו בראש ברוחם ברוחם ~~ל' מניעת~~
אכלת מניח באקראי וכו'. א"ז י"ו ~~ע"ז~~ אהרן אכלת ל' אהרן אכלת משום
כ"ג ל' (א"י ל' וכו') ~~ע"ז~~ אהרן אכלת אכלת.

ה' באי סוכה ~~ע"ז~~ אהרן ב' ברחמי ~~ע"ז~~ וכל עזרי ה"ו.
ש' שברם ברא ה"ו אהרן אכלת אכלת.

1. במשך השנה הראשונה בפעולת הפסקה בדיבור בסוכה.

כמעט בידור 'במקום' עשיתם מוציא סוכה (ש"י) אצל הרב סי' תקצ"ב ס"ג, א"ב י"ז
בסוף דאין מברכין אלא אג"ל יתיר וכו' י"ג, וא"כ הוא אסור להפסקה עד
שאכל כל המיץ.

2. בדיבורי הלכה דעשיתם צרכו לא תפיק הפסקה וק"ו ע"ז

כמעט עשיתם 'עניין' וכן הוא ~~במקום~~ במקום מוציא מוציא סוכה ב"י ובל"ז במש"א י"ז דבין
דא"ל בתק"ף או ברור בחשיב הפסקה ע"ן א"א ט"ו, ובמ"א ט"ו בסוף שבת ה"ו
ה"י ט"ז. ובא"ן בסוכה ~~ע"י~~ ה"י חולקין על הד"א וס"ל דמוקד לעשות צרכו

בסוכה, (ש"י) שנת מנוחה אצל הרב ע"ז, וכו' א"ל לא תפיק הפסקה.

ה' בסוכה של הלכה בדיבורי הא"א.

~~במקום~~ בדיבורי סוכה מקום מנוחה, ומ"א י"ג להר"ז ע"י א"ל.

ש"י ג' בסוכה

L'kavod Rabbi Lichtenstein,

I want to thank you for the wonderful riddles that kept me busy this whole יו"ט, I spent a lot of time arguing with my brothers about it. I think I answered four of them correctly.

Riddle #4, The רמ"א actually writes it not about קידוש only about the אכילה, but the מג"א סקי"א adds that you cannot make קידוש until it's ודאי לילה. The reason is because you have to say a לישב before you say שהחיינו that the שהחיינו should go on both the יו"ט and the סוכה, and you can't say a לישב before its ודאי לילה (probably because of the היקש (ט"ו ט"ו)). Therefore this answers our question why you can't start the seudah early, it's because of קידוש.

Another answer that I suggest is, that if you start the seudah early the לתיאבון. לאכילה wont be.

Riddle #5, R' Moshe Feinstein ז"ל answers that אודאי they were מחיוב, בליל ראשון, and they said a לישב the first night, but because they were פטור of פטור שבעת ימים the מצות ברכה only פטר'ט them for the מצוה of ט"ו ט"ו which is a separate מצוה.

Riddle #7, I think the answer is, that the מצוה of סוכה is different because the תשובו כעין תדורו is גדר. So the same way a person leaves his home to go to the בית הכסא and comes right back, so does he do in the סוכה that's why it's not מפסיק the ישיבת סוכה.

Riddle #8, אודאי there is a מצוה to eat in the שבעה כל, what the משנ"ב wants to be מחדש is, that היות we learn from matzah that there is a חיוב to eat פת the first night, there should be a separate מצוה of eating שבעה. That's why the משנ"ב is מדייק in his words "לכתחילה לאכול פת".

Boruch Kraszner 912 50th st. Brooklyn NY 11219 brckroes@gmail.com

Shiur Suggestions

Dear Headlines, I'm a big fan of your podcast, I love hearing about prevalent conflicts from a Torah perspective and was wondering if I could suggest. I was thinking recently if you would cover the different ways communities set up their hachshrim and speak about what's better one strong monopolized reliable hechsher versus many smaller hachshrim. Please try to address this if you can, I think it would be very good enlightening. All the best,

Miri

Hi - first of all, thank you so very much for your amazing show. It gives me such Chizuk and is so practical.

You may have heard there was a very large (3,000 seats!) Jewish concert last week and the performer is on tour in other states with many many people joining. Perhaps you can discuss the halachic questions of attending such a concert? Ie - music after the churban, mixed seating etc.

Thank you again!

Gavriel Bouskila

Rabbi Moshe Elefant

שולחן ערוך אורח חיים הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים סימן קכח סעיף לה

כהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא את כפיו עשה תשובה. הגה: וי"א דאם עשה תשובה נושא כפיו, ויש להקל על בעלי תשובה שלא לנעול דלת בפניהם, והכי נהוג (טור ורש"י והרבה פוסקים אגור וב"י).

פרישה אורח חיים סימן קכח ס"ק מו

כהן שהרג את הנפש וכו'. נראה לי דרצונו לומר ישראל שהרי הראיה דמייתי ידיכם דמים מלאו בהורגי ישראל:

מאמר מרדכי סימן קכח ס"ק מג

כהן שהרג את הנפש אפי' בשוגג וכו'. כתב הרב פרישה וז"ל נ"ל דר"ל ישראל דהא הראיה שמביא מידיכם דמים מלאו בהורגי ישראל עכ"ל ונראה דאתא למעוטי עכ"ם. וא"ת דפשיטא דהורג עכ"ם אינו נפסל מנשיאות כפים י"ל דמאחר דקי"ל דעכ"ם אין מסבבין להם המיתה כל שאין מלחמה בינינו ובינם כמבואר בי"ד סי' קנ"ח הילכך היה מקום לומר דאף הורג עכ"ם נפסל קמ"ל. אלא דאכתי קשה דהרי מבואר בפרישה שם בשם הב"י ז"ל דלאו למימרא שאסור אלא לומר שאינו מצווה לסבוב להם המיתה וכפי זה יקשה דמאחר דמותר פשי' שאינו נפסל מנשיאות כפים אם הרגו (ואף על גב שבהגהת פרישה שם כתוב דרש"ל האריך להוכיח דאסור לסבוב להם המיתה. מ"מ הרב פרישה שם נראה דס"ל כמרן ז"ל שלא הביא אלא דבריו ולא הזכיר דברי רש"ל וההגהות שם הם מבנו וק"ל) וי"ל דכאן מיירי אפי' במקיימין שבעה מצות דקי"ל התם דאסור לסבוב להם המיתה. והשמיענו הרב פרישה כאן דאעפ"י כן כהן ההורג אינו נפסל לנשיאות כפים דהא קרא דידיכם דמים מלאו דילפינן מיניה פיסול דהורג נפש בהורג ישראל מיירי כנ"ל. ועי"ל דנהי שמותר להרוג עכ"ם מ"מ היה מקום לומר דמי ששפך דם אינו ראוי לברך דאין קטיגור נעשה סניגור קמ"ל וראשון עיקר:

טור אורח חיים הלכות סוכה סימן תרכה

בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם וגו' תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והיא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והממשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציאו אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו ואף על פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם

לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה וסוכה זו צריך שתהיה במקום הראוי לעשותה וממין הראוי ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורם ובמנינם ושיהיה סככה כראוי ושלא תהא גבוה יותר משיעורה ולא נמוכה פחות משיעורה ולא קטנה משיעורה:

ב"ח אורח חיים סימן תרכה

בסכת תשבו וגו' תלה הכתוב וכו'. איכא למידק בדברי רבינו שאין זה מדרכו בחיבורו זה לבאר הכונה לשום מקרא שבתורה כי לא בא רק לפסוק הוראה או להורות מנהג ופה האריך לבאר ולדרוש המקרא דבסכת תשבו ויראה לי לומר בזה שסובר דכיון דכתיב למען ידעו וגו' לא קיים המצוה כתיקונה אם לא ידעו כוונת מצות הסוכה כפי פשטה ולכן ביאר לפי הפשט דעיקר הכוונה בישיבת הסוכה שיזכור יציאת מצרים וזה הטעם בעצמו לרבינו ז"ל במה שכתב בהלכות ציצית בסימן ח' (עמ' כה) ויכוין בהתעטפו שצונו המקום וכו' וכן בהלכות תפלין בסימן כ"ה (עמ' עא) כתב ויכוין בהנחתם שצונו המקום להניח וכו' כדי וכו' מה שלא עשה כן בשאר הלכות כי לא כתב שיכוין שום כוונה בעשיית המצוה מפני כי המקיים המצוה כדינה יוצא בה אף על פי שלא היתה לו שום כוונה אבל בציצית שכתוב בהן (במדבר טו מ) למען תזכרו וגו' וכן בתפלין כתוב (שמות יג ט) למען תהיה תורת יי' בפניך שפשוטו הוא שהתפלין הם אות זכרון כדי שיהא תורת יי' שגור בפינו כי ביד חזקה הוצרך יראה שלא קיים המצוה כתיקונה אם לא יכוין אותה הכוונה ולכן כתב בהלכות אלו ויכוין וכו' וכן גבי סוכה שכתוב למען ידעו וגו' משמע ליה גם כן שצריך שיכוין בשעת ישיבת הסוכה הטעם המכוון במצוה:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף יא עמוד ב

דתניא: כי בסכות הושבתי את בני ישראל - ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם. הניחא לרבי אליעזר, אלא לרבי עקיבא מאי איכא למימר.

ט"ז אורח חיים סימן תרכה

כתב הטור תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות כו' נראה כוונת רבינו שעשה ממצות סוכה פרט יותר משאר מצות וכן במ"ש אח"כ והסוכות שאומר הכתוב כו' דמשמע שיש בזה קשר למה שכתב קודם לזה הוא בדרך זה דאיתא פלוגתא בפ"ק דסוכה ר"ע ס"ל סוכות ממש קאמר קרא שהושיבם הקדוש ברוך הוא בשעת יציאת מצרים ור"א ס"ל ענני כבוד הקיפם ונראה דיש חילוק בפ"י הפסוק ביניהם דלר"ע אין רבותא באותן הסוכות א"כ מה זכרון יהיה בדבר אלא ודאי הזכרון שאז יצאנו ממצרים ונמצא עיקר תכלית סוכ' שלנו לזכור יי"מ אבל לר"א הוה הזכיר על נס אחר דהיינו הקפת ענני כבוד אלא שתלה הכתוב המצוה ביי"מ כמו שאר מצות כגון מצות ציצית שיש בה יי"מ וזה פשוט שאין גוף מצות ציצית להזכיר יי"מ אלא שהכתוב ייחס המצו' אחר יי"מ ורבינו רוצה לסתום כר"א כמו שפרש"י בחומש כר"א וכו' שם הרא"ם בפ' אמור שטעם רש"י דמשמע שהי' פועל אלהי באותן סוכות וז"ד רבינו

כאן שכתב שתל"ה הכתוב מצות סוכה בי"מ וכן הרב' מצו' פי' שאין עיקר המצו' כדי להזכיר י"מ דאל"כ לא הל"ל תלה הכתוב אלא הל"ל צוה אותנו מצו' סוכ' כדי להזכיר י"מ אלא ודאי המצו' בשביל נס אחר אלא שתלה מצוה זו בי"מ כמו בהרבה מצות שאין בהם אלא התלי"י בי"מ לא שזה טעם המצו' וא"כ קשה מה ענין תלי"י זו והשיב לפי שהוא דבר שראינו בעינינו כו' ויש כאן הרגש' גדול' אדונינו ב"ה ויראתו תהיה על פנינו לקיים המצוה וכמ"ש בפ' קדושים ככתוב הרבה פעמים אני ה' אלהיכם ופירש"י שרצונו ית' להראות המורא מי הוא הגוזר ושייך גבי סוכה לפי שאמרו בה מצוה קלה ע"כ אמר בל תהי קלה בעיניך שתדע מי הגוזר עליך שהוא בעל כח גדול ב"ה וכן איתא בר"פ א"נ במ"ש הכתוב י"מ בציצית וריבית ומשקול' אני הוא שהבחנתי בין טיפה של בכור כו' וכ"ה כאן הזהיר הכתוב שלא יהיה מצו' סוכה קלה בעינינו וע"כ שייך שפיר (אחר) מ"ש רבינו אח"כ והסוכו' הם ענני כבוד כו' דהיינו כר"א שזכרנו וזהו מצוה בפ"ע לא בשביל זכר י"מ כר"ע ואמר אח"כ ואף על פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן כו' דלר"ע שאומר שעיקר המצו' לזכור י"מ לק"מ דזכיר' זו זמנה כל השנה ורצה הוא ית' שנזכיר זה ביחוד ב"פ בשנה א' בפסח בתחלת הקיץ וא' בתשרי תחילת החורף משא"כ לר"א דאמר לזכו' ענני כבוד שהית' לאבותינו אין זה זמן הענני כבוד ההם ע"כ תי' רבינו דבזה יראה לכל שמצות מלך ב"ה הוא כנ"ל נכון מאוד:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ס סעיף ד

י"א שאין מצות צריכות כוונה וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה.

משנה ברורה סימן ס ס"ק י

ודע עוד דכתב הח"א בכלל ס"ח דמה דמצרכין ליה לחזור ולעשות המצוה היינו במקום שיש לתלות שעשייה הראשונה לא היתה לשם מצוה כגון בתקיעה שהיתה להתלמד או בק"ש שהיתה דרך לימודו וכדומה אבל אם קורא ק"ש כדרך שאנו קורין בסדר תפילה וכן שאכל מצה או תקע ונטל לולב אף על פי שלא כיון לצאת יצא שהרי משום זה עושה כדי לצאת אף על פי שאינו מכין עכ"ל ור"ל היכא שמוכח לפי הענין שעשייתו הוא כדי לצאת אף על פי שלא כיון בפירוש יצא אבל בסתמא בודאי לא יצא כדאיתא בתוס' סוכה [דף ל"ט ע"א ד"ה עובר עי"ש] וכ"ז לענין בדיעבד אבל לכתחילה ודאי צריך ליזהר לכין קודם כל מצוה לצאת ידי חובת המצוה וכן העתיקו כל האחרונים בספריהם עיין בח"א בכלל כ"א ובדה"ח הלכות ק"ש ובמעשה רב:

ערוך השולחן אורח חיים סימן תרכה סעיף א - ג

מצות עשה מן התורה לישיב בסוכה שבעת ימים מן ט"ו לחדש תשרי עד אחר יום כ"א בתשרי דכתיב בפ' אמור [ויקרא כג, לד] בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לד' וגו' בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבת את בני' בהוציא אותם מארץ מצרים [שם כג, מב - מד]:

ותניא [סוכה יא:] כי בסוכות הושבתי את בני ענני כבוד היו דברי ר"א ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם והנה לדברי ר"א וודאי דשייך לעשות זכרון לדבר הגדול הזה שהקיפן בענני כבוד וכמו שהתוודו בעלותם מן הגולה בנחמיה [ט'] שאמרו אף כי עשו להם עגל מסכה וגו' ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הענן לא סר מעליהם וגו' ואת עמוד האש בלילה וגו' דבענני כבוד היתה התגלות אלקות ממש כמו שאמר משה רבינו בעניינא דמרגלים אשר עין בעין נראה אתה ד' ועננך עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה [במדבר יד, יד] אבל לר"ע שאומר דהכוונה על סוכות ממש מאי רבותא יש בזה שתאמר התורה על זה למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' [ור"ע ס"ל דאין סוכה דמיון לענני כבוד וענני כבוד אי אפשר לעשות ואין דנין אפשר משאי אפשר ור"א סבר דנין ואזלי לשיטתייהו במנחות פ"ב. לעניין מעשר בפסח מצרים ע"ש]:

והעניין כן הוא דמפני זה נצטוינו לעשות סוכות דוגמת הסוכות שעשו להם במדבר כדי שיתגלה ויתפרסם מתוך מצות הסוכה גודל מעלתן של ישראל במדבר שהיו הולכין עם כובד האנשים והנשים והטף ריבי רבבות במקום אשר אין בטבע האדם להיות בו כמו שהעיד הכתוב לא מקום זרע וכן אמר הנביא לישראל המדבר הייתי לישראל אם ארץ מאפליה [ירמיה ב, לא] כלומר דבמדבר הכנתי להם כל דבר ולא חסרו דבר וכמו שאמר משה רבינו בפ' דברים [ב, ז] ידע לכתך את המדבר הגדול הזה זה ארבעים שנה ד' אלקיך עמך לא חסרת דבר ונמצא דעיקר מצוה זו הוא זכרון המסע הגדול שבמדבר שלבד שלא היה מקום זרע עוד אפילו בתים קבועים לא היה להם אלא סוכות בעלמא ולזה נצטוינו לעשות סוכות דוגמתן למען נזכור גודל מעלתינו מהשגחת ד' עלינו מאחרי יציאת מצרים:

בית יוסף אורח חיים סימן תרנא

אבל ה"ר מנחם מרקנ"ט כתב בפרשת אמור (ד"ה ולקחתם) צריך לסמוך האתרוג עם שאר המינים שלא להפרידה מן הבנין וסוד זה נגלה אלי בחלום בליל יום טוב הראשון של חג הסוכות בהתאכסן אצלי חסיד אחד אשכנזי שמו הרב ר' יצחק ראיתי בחלום שהיה כותב השם ביו"ד ה"א והיה מרחיק הה"א אחרונה מן השלש אותיות הראשונות ואמרתי לו מה זה עשית והשיב כך נוהגים במקומינו ואני מחיתי בו וכתבתי אותו שלם ואשתומם על המראה ואין מבין למחר בעת נטילת לולב ראיתי שלא היה מנענע רק הלולב ומיניו בלא אתרוג והבנתי פתרון חלומי וחזר בו ורז"ל רמזו סוד זה בויקרא רבה (פר' אמור ל ט) אמרו שם פרי עץ הדר (ויקרא כג מ) זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (תהלים צו ו, דה"א טז כז) הוד והדר לפניו, כפות תמרים זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (תהלים צב יג) צדיק כתמר יפרח, וענף עץ עבות זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (זכרי' א ח) והוא עומד בין ההדסים, וערבי נחל זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (תהלים סח ה) סולו לרוכב בערבות תראה שכל המינים האלו רומזים בשם יתברך עכ"ל:

חתם סופר מסכת סוכה דף לו עמוד א

והנה אתרוג המנומר או נקלף ונעשה כמנומר בשני' ושלשה מקומות דמשמע דפסול משום הדר אפי' בשארי יומי להפוסלים הדר כל ז' מ"מ נ"ל דרוב פעמים ע"י משמוש היד ורוב הנענועי' נולדו בו נימורי' נימורי' וגם נקלף

קצת מקומות מהעור העליון הקליפה החיצונה ונעשה מקומות כמנומר ומי יודע אם הוא ממראה האתרוג וכן משמע לעיל ל"ה ע"ב פירש"י ד"ה מפני שמפסידה קליפתה החיצונה נמאסת במשמוש הידים ע"ש וא"א שיהי' כל פעם מראה אתרוג באותו הכתמים והבהרות שנולדו מזיעת הידים נ"ל דהוה הדר כיון שבאו ע"י מצותו זהו הודו והדרו וקצת ראי' לזה מפסחים ס"ה ע"ב שבח הוא לזרעו של אהרן שילכו עד ארכבותיהם בדם ע"ש ובודאי בעלמא כיוצא בזה הוה הקרבהו נא לפחתך והכא זהו הדרו וה"נ דכוותי' כנלע"ד דרוב פעמי' בחוש"מ כבר נעשה כעין מנומר ממשמוש היד ומ"מ כשר וכעין גרדומי' דאתו משירי מצוה וכעין מים משירי טהרה ועיי' לקמן גבי נקיבת העכברים:

מדרש רבה פרשת אמור פרשה ל סימן יב

ד"א פרי עץ הדר אלו ישראל מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים כפות תמרים אלו ישראל מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים וענף עץ עבות אלו ישראל מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה וערבי נחל אלו ישראל מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה הה"ד (עמוס ט) הבונה בשמים מעלותיו ואימתי הוא מתעלה כשהן עשוין אגודה אחת שנאמר (שם/עמוס ט') ואגודתו על ארץ יסדה לפיכך משה מזהיר לישראל ולקחתם לכם ביום הראשון.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לג עמוד א

מאן תנא להא, דתנו רבנן: לולב מצוה לאגודו, ואם לא אגדו - כשר. מני? אי רבי יהודה - כי לא אגדו אמאי כשר? אי רבנן - מאי מצוה קא עביד? - לעולם רבנן, ומצוה משום זה אלי ואנוהו.

רש"י פרשת ויקרא פרק ב פסוק יג

מלח ברית - שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג:

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נג עמוד א

תנו רבנן: יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו - אלו חסידים ואנשי מעשה.